

ABONAMENTUL:

Pe un an . . . 28— Cor.
 Pe jumătate an . . . 14— "
 Pe 3 luni . . . 7— "
 Pe o lună . . . 2'40 "

Numărul poporal:
 Pe un an . . . 4— Cor.
 Pe jumătate an . . . 2— "

Pentru România și
 America . . . 10— franci.
 Numărul de zi pentru Ro-
 mania și străinătate pe an
 40 franci.

ROMÂNUL

REDACTIA

și ADMINISTRAȚIA:
 Strada Batthyányi Nrul 2.

INSERTIUNILE

se primesc la adminis-
 trație.

Mulțămite publice și Loc
 deschis costă șirul 20 filerl.
 Manuscrisurile nu se în-
 napoiază.

Telefon pentru oraș, co-
 mitat și interurban Nr. 730.

Tinerimea română

Din prilejul atacurilor nemotivate și izvorite din cea mai spurcată ură de rassă, de cari au avut parte tinerii români, cari își urmează studiile lor la universitatea din Cluj, am luat îndemnul să scriem acestea rânduri.

Tinerimea oricărei națiuni este, fără îndoială, rezultanta mediului social, din sânul căruia a eșit, este însă totodată și mlădița, din care va crește și se va forma națiunea viitoare. Tinerimea națiunii este viitorul națiunii. Din acest binecuvântat motiv fiecare națiune este geloasă de tinerimea sa, o privește cu drag, cu nădejde și-i urmărește cu interesul cel mai viu felul ei de a fi, îndeletnicirile ei, deprinderile ei, manifestațiile ei sufletești.

Pentru orice societate mijlocul cel mai efectiv al înaintării este în primul rând recunoașterea acelor lipsuri, cari împiedică progresul, căci cunoașterea lipșurilor ne oferă fără îndoială calea și punta pentru crearea condițiilor prielnice dezvoltării și progresului.

Dornici de înaintare națională privim cu atențiune încordată la felul de a fi a tinerimei noastre și în toată sinceritatea trebuie să mărturisim, că aflăm suficiente motive de a privi liniștiți în viitor. Tinerimea română e sănătoasă, plină de vigoare, deșteaptă, cu un complex de în-sușiri, cari justifică bunele noastre nădejdi.

Dacă sunt defecte la mijloc și apucături, ale căror delăturare este dorită

din punctul de vedere al fericirii noastre viitoare, acelea nici nu vor înceta, nici se vor micșora prin reticență, ci mai vârtos vor primejdi în primul rând, lucru firesc, viitorul tinerimei, dar în consecință vor atinge și situațiunea viitoare a națiunii noastre.

Cu gândul curat și cu nețărmită dragoste pentru tinerimea noastră, nădejdea și viitorul nostru, nu ezitam a trage luarea aminte a tinerimei române asupra acelor lipsuri, pe cari le vedem zilnic manifestându-se în mijlocul ei. Nu lecție voim a da. Nici critică ori dojană voim să aplicăm, ci cu dragostea părintelui față de iubiții săi fii ne apropiem de tinerimea noastră.

Nu va fi nimeni, care să nu recunoască faptul dureros, că înainte de toate, tinerimea noastră dela școalele mai înalte este lipsită de cunoașterea aprofundată a trecutului nostru istoric, a istoriei noastre naționale. Nu este asta în primul rând vina tinerimei. O știm. Crescuți partea cea mai mare, în institute de învățământ străine, unde istoria națională română este privită ca crima, de care mai ales trebuie ferită tinerimea română, aceste mlădițe ale neamului nostru n'au avut prilejul să se îndulcească de îndemnurile nobile, pe cari le deșteaptă cunoștința trecutului națiunii proprii, fie acel trecut glorios ori plin de umiliri și suferințe.

Nu mai puțin adevărat este însă, că tinerimea universitară ușor ar putea să afle izvoarele și mijloacele trebuitoare pentru remediarea acelei lipse de cunoștințe istorice, fără de care nu-și poate afla rostul său firesc în evoluția națiunii

sale. În lipsa acestor cunoștințe istorice, cunoștințe temeinice, cari nu pot fi apropiate numai prin lectura mai mult amuzantă a unor scrieri de valoare romantică, ci trebuiesc să treacă prin sîta filozofiei istoriei, care cerne neghina și lasă în urmă numai grăunțele cu sâmburele adevărului curat în sine, tinerimea română este expusă primejdiei de a-și primi îndemnurile naționale și pornirile proprii temperamentului tineresc dela impulsuri izvorite din ape turbure, cari anume se folosesc de această lipsă în pregătirea istorică a tinerimei și speculând la facilitatea de a aprinde fantazia juvenilă cu alocuții gădiltoare își recrutează sprijinul moral din sânul tinerimei ușor crezătoare și ușor de sedus mai ales pentru cei, ce nu-și bat capul cu viitorul, ci tot gândul lor este exploatarea momentană a poporului.

În interesul propriu al tinerimei, dar mai vârtos în interesul națiunii însăși, este deci o datorie națională să se caute mijloacele și modalitățile, ca această tinerime să fie împărtășită de cunoștința exactă și aprofundată a istoriei noastre naționale.

Nu mai puțin adevărat este și durerosul fapt, că tinerimea română în majoritatea ei covârșitoare, nu și-a putut însuși cunoștința limbei literare românești în măsura recerută, pentruca această tinerime, să devină dornică de gustarea literaturii români pentru simplul motiv, că neînțelegând limba literară română, de pildă chiar scrierile unui Delavrancea îi fac greutăți la cetire și plictisindu-se, pentrucă nu înțelege ceace citește, caută

Mignon

— Părinții și copilăria ei —

(Fragment din romanul lui Goethe: „Wilhelm Meisters Lehrjahre“, cartea VIII, cap. 9)

— Urmare —

IV.

În urma urmelor furăm totuș înșelați în speranța noastră și indulgența ne fu pedepsită. Într-o zi, copila nu mai veni, iar pălăria i-o găsiră plutind pe apă nu departe de locul, unde un râu de munte se vărsa în lac. Presupunem, că la vre-un suș va fi căzut de pe stânci; dar cu toate căutările noastre, nu i-se putu afla corpul.

Din palavrele neprăvăzătoare ale însoțitoarelor ei află Sperata în curând despre moartea copilei sale; părea liniștită și veselă și lăsa să se înțeleagă destul de clar, că se bucură, că Dumnezeu a chemat la sine pe sărmana ființă scăpându-o astfel de a fi îndurat ori de a fi cauzat o și mai mare nenorocire.

Cu ocaziunea aceasta se scoaseră la iveală toate poveștile, pe cari obicinuesc a le povesti despre apele noastre.

Se zicea, că lacul trebuie să capete în fiecare an câte un copil nevinovat; că nu suferă în apa sa trupuri moarte, ci mai curând ori mai târziu, le aruncă pe țârm, ba și cel mai ne-

însemnat oscior, chiar dacă a căzut la fund, trebuie să iasă pe uscat.

Se povesti astfel și istoria nemângăiatei mame, al cărei copil s'a înecat în lac și care imploră pe Dumnezeu și pe sfinții Lui să-i îngăduie, să îngroape cel puțin oasele. Cea dintâi furtună, ce veni după aceasta, aruncă la țârm capul, următoarea trupului și după ce se adună totul la olaltă, ea duse oasele într-o cârpă la biserică.

Dar, — minunea minunilor — când a intrat în templu, se vorbește, că pachetul se făcea tot mai greu și înfâșșit, când îl puse pe treptele altarului, copilul ar fi început să țipe și spre mirarea tuturor, s'ar fi desfăcut din cârpă; numai un singur oscior ar fi lipsit dela degetul cel mic al mâinei drepte, pe care mama îl căută după aceea cu multă grije și-l găsi și de-atunci osciorul se și păstrează spre amintire între relicviile celelalte ale bisericii.

Aceste istorisiri făcură asupra bietei mame o impresie adâncă; imaginația ei luă un nou avânt și hrăni iarăși simțămintele inimei. Sperata presupunea, că copila a ispășit prin moartea sa și păcatul său și al părinților săi, că blăstăm și pedeapsa, cari apăsau până aci asupra lor, sunt acum cu totul delăturate; că ar mai trebui să se găsească numai oasele copilei, pentru a fi duse la Roma, unde pe treptele marelui altar al bisericii Sf. Petru, copila ar sta iarăși înaintea lumii îmbrăcată în pielea ei frumoasă și fragedă. Ea va vedea cu ochii proprii pe tată-său și pe mamă-sa și Papa, convins de consimțământul lui D-zeu și

al Sfinților, între uralele puternice ale poporului, le va ierta părinților păcatul, îi va deslega de el, și-i va uni.

De-aci înainte ochii îi erau îndreptați numai spre lac și spre țârmuri. Dacă noaptea în razele de lună valurile se alungau bătându-se, ea credea, că fiecare undă de spumă lucitoare i-aduce copila și spre liniștea ei trebuia s'alerge cineva la țârm, ca să o scoată din valuri. Astfel și în decursul zilei ea era neconținut prin locurile, unde frunzișul țârmului șesos intra adânc în lac; acolo aduna într'un coșuleț toate oasele, ce le găsia. Nu se permise nimănui să-i spuie, că sunt oase de animale; pe cele mai mari dintre ele, le îngropa, pe cele mici le punea bine. Aceasta era ocupațiunea ei neconținută.

Preotul, care o aduse în starea aceasta prin împlinirea necondiționată a datoriei sale, încă îngrija acum de ea din toate puterile. El aranjă lucrurile astfel, încât oamenii de prin locurile acelea, o considerau do vizionară, nu de nebună; când trecea ea, oamenii steteau în loc și împreunau mâinile ca pentru rugăciune, iar copiii îi sărutau mâna.

Vechei ei prietene și tovarăse îi iertă duhovnicul vina, ce a putut-o avea în relațiile nefericite între cele două persoane, dar numai sub condițiunea, să însoțească neconținut pe nefericita Sperata, rămânându-i credincioasă întreaga sa viață viitoare; și ea și-a împlinit datoria cu o răbdare demnă de admirație și cu conștiințiozitate — până la sfârșit.

să-și stâmpere setea firească după lectura opurilor literare din izvoare ungurești.

Acest defect are urmări incalculabile în stricăciunea lor. Tinerimea lipsită de acea atmosferă caldă și înduioșătoare, pe care i-o dă sufletului tânăr aprofundarea în lumea ideală a creațiilor literare naționale, simte vecinic un gol în sufletul său; un sloiu de gheață, care nu se poate topi, o durere mută și un fel de rușine, care micșorează curajul, produce nesigurantă în porniri și simțul umilitor al inferiorității față de tânărul maghiar săturat de literatura sa națională.

Lipsa aceasta a lecturii opurilor literare românești produce fenomenul atât de straniu, că tinerimea noastră, în fond absolut naționalistă, în manifestările ei cele mai spontane adeseori ni-se înfățișează cu aiere străine. Tot această lipsă îngreunează și separarea noastră socială desăvârșită, care este cea mai de căpetenie condițiune a încheșării tuturor forțelor noastre naționale într'o falangă nebiruită în lupta, ce ducem pentru revendicarea justelor noastre aspirațiuni naționale.

Nimeni nu va putea să tragă la îndoială adevărul celor expuse până aci. Cu atât mai puțin va putea să susțină cineva, că aceste defecte în pregătirea tinerimei române ausă dispară cu vremea dela sine, ci tocmai dinpotrivă, este o datorie națională a căuta mijloacele unei asanări cât mai grabnice. Asociațiunii pentru literatura română și cultura poporului român îi revine în primul loc datoria, să îngrijească de delăturarea acestei piedeci în evoluția noastră națională. Este timpul suprem, ca Asociațiunea să îngrijească de scrierea unei istorii a națiunii românești, anume pentru uzul tinerimei noastre intelectuale. Opu de mare preț a lui G. Bariț, despre istoria transilvăneană, e incomplet și defectuos. E și greoiu în expunere. Cărțile istorice din Regatul-român nu se refer la istoria proprie a națiunii române din Ungaria și Transilvania. Astfel este necesitate imperativă compunerea unui compendiu de istorie națională, care

Intr'aceea noi nu pierdurăm nici pe fratele nostru din ochi; nici medicii, nici călugării mânăstirii nu ne dădeau voie să intrăm la el. Dar pentru a ne convinge, că îi mergea destul de bine, îl puteam observa, ori de câte ori doriam, în grădina, în coridoare, ba, printr-o fereastră făcută în tavan, chiar în odaia lui.

După multe epoce îngrozitoare și bizare, pe cari nu le mai amintesc, ajunsese într-o ciudată stare de liniște sufletească și de neliniște a trupului. Nu ședea aproape nici-odată, decât doar când își lua harfa și zicea din ea, când de cele mai multe ori acompania cântecul cu vocea. De altcum nu sta nici-odată locului și în toate era ascultător și foarte ușor de condus; căci toate pasiunile lui păreau a se fi contopit în singura frică de moarte. Il puteai îndupleca la orice pe lumea asta, dacă îl amenințai cu o boală periculoasă ori cu moartea.

Afară de ciudățenia aceasta, de-a alerga în mânăstire neobosit încoaci și încolo și de-a lăsa să se nțeleagă clar, că ar fi și mai bine să poată rătăci astfel peste munți și văi, el mai vorbia de o vedenie, care de-obicei îl neliniștia. Afirma anume, că la ori ce oră din noapte s'ar deștepta, un băiat frumos stă totdeauna la picioarele patului său și-l amenință cu un cuțit lucitor. Il puseră în altă odaie; însă el afirma, că și acolo, și mai pe urmă, că și în alte locuri din mânăstire stă băiatul la pândă. Umbletul lui de colo-colo deveni tot mai neliniștit și mai târziu își aduseră oamenii aminte, că în timpul acela el a stat mai

se reoglindească istoria întregului nostru neam românesc. Cartea trebuie scrisă așa, ca să poată fi cetită ușor și cu plăcere de tinerimea noastră. Un premiu mai mare, așa cred, n'ar rămânea fără rezultat. Nobil îndemn pentru jertfa vreunui mecenat român.

Nu ajunge însă numai cartea. Comunicarea vie cu graiu viu cartea n'o poate înlocui. Trebuie nesmintit să ne gândim, cum am putea să sistemizăm pe sama tinerimei noastre dela univesitățile din Cluj și Budapesta cursuri de citanie națională, de limbă și literatură românească. Prelegerile profesorilor de universitate pentru limba și literatura română, durere, nu sunt absolut de nici un folos tinerimei noastre univesitare. Cursurile acestea trebuiesc înviate, cu ori ce preț. Să ne gândim numai cu toții, câți avem dragoste pentru tinerimea română și — trebuie să aflăm chipul și mijloacele.

Un mijloc foarte prosper ar fi turneurile regulate, an de an, ale literaților noștri din Țară, nu numai la Cluj și Budapesta, ci în toate centrele românești, ținând conferințe publice din domeniul literaturii noastre naționale. Conferințele acestea ar fi cea mai nobilă sămânță sămănată în ogorul întelenit al culturii noastre naționale și totodată ar contribui, în chipul cel mai firesc la întărirea acelor legături sufletești, cari trebuie să închege întreg neamul românesc în unitatea ideală a culturii și a sentimentului național.

Să facem un pas înainte.

Maghiarii și Românii

De Aurel C. Popovici

— Sfârșit. —

Și dupăce Românii au pierdut în lupta alegerilor vr'o douăzeci conaționali de ai lor. Impușcați sau greu răniți de jandarmi — li se îmbie împăcare! — Pentruce? Ne-o spune contele Tisza însuș: pentrucă Românii și Maghiarii sunt avizați să trăiască între-olaltă ca frați, în mijlocul oceanului slav. Aici îmi permit să pun contelui întrebarea: oare n'au trăit Românii și Maghiarii și înainte de alegerile ultime în amintitul ocean

des decât de obicei la fereastră privind încolo peste lac.

Intr'acestea pe biata noastră soră o mistuia încetul cu încetul singurul ei gând și ocupațiunea aceea monotonă și medicul nostru propuse, să se amestece rând pe rând între celelalte oase ale ei și oasele unui schelet de copil, pentru ca să i se întărească speranța.

Incercarea era îndoielnică, totuși ni se păru, că am câștiga cel puțin atâta, că am putea-o abate dela vecinul căutat de oase atunci, când toate membrele vor fi laolaltă și când i-am putea da speranța unei călătorii la Roma.

(Va urma)

Dr. STEFAN TĂMĂȘDAN

medic univ. specialist în arta dentistică,

ARAD, vis-à-vis cu casa comitatului.

Palatul Fischer Eliz. Poarta II.

Consultații dela orele 8—12 a. m. și 3—6 d. a.

slav? Pentru ce se face această constatare cu câteva săptămâni abia, dupăce Românii au fost înfrânți prin birocratismul, plutocratismul, jandarnieria, infanteria și husarii domnului Ieszenszki?

Concetățenii mei au fost după alegeri foarte deprimați. În Regatul român e și azi încă generală agitația. Dar ea se va potoli; Românii au un proverb profund: apa curge, pietrele rămân. Maghiarii au comis nedreptate și Românii nu uită nimic, căci și pentru aceasta au un proverb: Românul ține minte.

Contele Tisza vrea să încheie pace. Cum își închipue dânsul această pace? Reprezentanții Românilor au fost împiedecați să ajungă în parlament. Și totuș în cuvântarea lui recunoaște însemnătatea Românilor, ba pentru Românii din Regat are chiar cuvinte de laudă. E drept, că și poporul român dela țară se bucură întru câtva de simpatia lui, natural însă, numai în teorie. Numai „agitatorii fără suflet”, așadar clasa conducătoare a Românilor, dar îndeosebi potilicianii lor, sunt luați la cuțit de dânsul.

Poate i-se par contelui Tisza prea radicali? De bună seama. Dar poate dânsul s'ar exprima mai favorabil despre un eventual „partid moderat român”? Nicidecât: Contele Tisza pretinde, ca peste tot să nu existe partid român, nici cel existent național, nici altul mai moderat. Românii să între în partidele existente maghiare: să fie tiszaiști, kossuthiști ori justhiști — dar nicidecum partid român. Aceasta a accentuat-o contele Tisza în mod clar de mai multe-ori.

Tisza a și început tratative de împăciuire cu un bărbat cu mare trecere la conaționali săi, cu fostul director de bancă și avocat dr. Ioan Mihu, natural un Român foarte moderat. După un schimb de idei cu contele Tisza și prim-ministrul Khuen-Héderváry, dr. Mihu a fost rugat să însire taxative acele postulate ale Românilor, cari ar fi în stare, după părerea lui, să aducă pace între Români și Maghiari. D. dr. Mihu a cuprins aceste postulate într'un memoriu, pe care l-a înaintat guvernului maghiar. Punctele mai însemnate ale acestui memoriu sunt următoarele: legea naționalităților să fie în sfârșit executată; — în înțelesul acestei legi existente Românii să aibă permisiune a-și ridica și susține pe spesele lor proprii școalele medii proiectate de dânsii; — Statul să ridice din mijloacele sale în ținuturile locuite de Români trei gimnazii superioare ceace ar fi trebuit să facă deja de mult și în măsură cu mult mai mare în înțelesul acestei legi existente; libertatea de presă, de asociare, și întrunire să fie garantată în mod pozitiv și Românilor; limba la administrație și justiție să fie — afară de limba internă de oficiu — în ținuturile locuite de Români și cea românească; prin crearea legii noi electorale, să fie asigurate Românilor 50 mandate la caz, că nu va fi introdus sufragiul universal.

Aceste postulate ale acestui Român considerat ca „moderat” au părut guvernului unguresc prea radicale: guvernul trimise îndată dlui Mihu răspunsul său, după care guvernul nu poate primi aceste condițiuni de împăciuire. Mai târziu a apărut în ziarele maghiare o declarație inspirată de guvern, că guvernul a trebuit să întreprună tratativele cu Românii, deoarece Românii susțin, că acțiunea de pace s'a făcut la intervenția Coroanei, ceace însă nu corespunde adevărului.

Cum vedem antagonismul dintre Români și Maghiari nu se poate nici azi încă înlătura din următoarele motive hotărâtoare: pe de-o parte, pentrucă guvernul nu vrea să încete cu politica sa utopică și vexatoare de maghiarizare, de altă parte, Românii sunt decși să-și rămână sieși credincioși și nu se învoiesc la o pace cu rezerve.

Numai acel guvern va putea încheia cu Românii și cu celelalte naționalități o pace cinstită și durabilă, care va înceta fără hezitare cu politica de maghiarizare și va acorda naționalităților libertate deplină întru dezvoltarea lor culturală și politico-națională în cadrele statului.

Până când însă Maghiarii vor urma experiențele problematice ale Prusilor în Posania și Prusia-vestică și nu vor aprofunda prin studiu rezultatele politice de stat ajunse în chestia naționalităților ale Svițerei, Belgiei și ale Austriei, până atunci va fi o chimera nu numai ființa de Stat a Ungariei, dar chiar și viitorul maghiarimei. Cele 6 milioane de Maghiari nu sunt Prusi, nici națiunea germană de 70 milioane cu o cul-

tură specifică și impunătoare, ci o mică naționalitate încunjurată din toate părțile, care va trebui să trăiască în bună înțelegere, nu numai cu România, ci cu toate neamurile Ungariei și Austriei, ba și cu cele din sud-ostul Europei, dacă vrea să existe.

Telegrame de felicitare d-lui I. Caragiale

Suntem informați, că la adresa d-lui I. L. Caragiale s'au trimis următoarele telegrame :

Caragiale — Berlin.

Văzând frățeasca dragoste, agera pătrundere și rara obiectivitate, cu care judecați regretabilele noastre neînțelegeri, prin articolii publicați în ziarul „Românul” din Arad, vă exprimăm mulțămitele noastre și vă rugăm să continuați cu luminoasa și valoroasa d-voastră conlucrare.

*Mai mulți membri ai
Casinei Române din Brașov.*

*

Din Arad i-s'a trimis d-lui Caragiale următoarea telegramă :

Vă mulțumim din tot sufletul pentru sprijinul, pe care îl dați prin admirabilii d-voastre articoli luptătorilor naționali, cari ostenesc întru salvarea solidarității noastre naționale primejduită prin o ceată de răzvrățiți.

Goldiș, dr. Pop, dr. Suci, dr. Marșieu, dr. Iancu, dr. Veliciu.

Politica în Ungaria

Democratizarea administrației.

În Cameră se debate budgetul internelor și tot cu acest prilej s'a vorbit mult și despre comitate. Fiecare orator propun unele mici modificări, dar cei mai mulți cereau urcarea lefurilor domnilor dela comitat.

În cazul acesta, când deputații cer nu îmbunătățirea administrației, ci a lefurilor domnilor dela comitat, — zic, în cazul acesta ei cer remunerarea agenților (corteșilor) lor electorali în detrimentul interesului public și sub titlul apărării interesului public. În minele statului sclavii asudă pentru câteva pițule, dar în parlamentul de clasă actual nici un deputat nu și-a ridicat glasul să spună o vorbă rugătoare pentru apărarea acestor sclavi ai minelor. Cu aceștia nimeni nu-și bate capul.

Comitatul este un scut puternic al parlamentului de clasă și zadarnic se știe și se cunoaște incapacitatea lui pentru împlinirea datoriilor administrative, că, el, comitatul, e o baterie de Dumnezeu pentru popor, că el trebuie exterminat, — de esențialul administrației comitatului nimeni nu se atinge.

Numai se critică, dar nu se îmbunătățește nimic, de teamă, că îmbunătățit fiind, comitatul, nu va mai fi un aparat atât de excelent la alegeri, ca și acuma.

Protestăm în contra sistemului actual comitatens. Trebuie să se formeze o opinie publică tare, care să măture gunoii dela comitat. Da, imediat trebuie cerută reforma administrației comitatului și distrusă congregația învechită, care a devenit curia familiilor de gentry și cuibul șoarecilor de arhivă, iar în locul acestora să se zidească casele poporului.

Deoarece prin statificare nu se poate rezolvi reforma comitatensă. Se știe, că slujbașul de stat stă tot așa de departe de popor, ca și cel comitatens, iar poporul nu voiește, ca administrația comitatului s'o rezolve oameni tot mai atârători de guvern, ci aceea, ca chestiile însemnate ale poporului să fie administrate și diriguite de oameni, ce mai mult atâră de popor.

Nu trebuie ștearsă autonomia comitatului, ci autonomia aceasta trebuie democratizată. Administrație bună vom avea numai prin atârarea dela popor a slujbașilor, puși în slujba administrației. Iar aceasta se poate rezolvi numai prin introducerea sufragiului universal, egal și secret și prin aplicarea lui și în viața comitatensă.

Poporul va ști apoi să-și creeze administrație cinstită, fără de a îngreua țara prin urcarea lefurilor domnilor dela comitat.

Și dacă prin crearea administrației cinstite parlamentul de clasă își pierde complicele, iar guvernul va dispune de un aparat de alegere mai puțin dirigiabil, — faptul acesta va însemna o pierdere și un rău pentru parlamentul de clasă, dar țara va avea un motiv, ca cu atât mai energic să pretindă democratizarea administrației comitatului.

Pentru sufragiul universal.

În ședința de ieri a congregației comitatului Cenad, propunerea avocatului dr. Kiss Pál de a se cere guvernului și parlamentului legiferarea sufragiului universal, egal și secret — a provocat o discuție foarte aprinsă.

Comisia permanentă a propus respingerea propunerii. Iuliu Iusth a luat apărarea propunerii, spunând, că prin introducerea sufragiului universal, se nădăjduște sistarea domniei inteligenței demoralizate. Trebuie făcută reforma electorală, a spus Iusth, prin care de-oparte se restrânge marea influență a inteligenței demoralizate asupra formațiunii parlamentului, iar de altă parte, cele mai largi straturi ale poporului, deci și naționalitățile ar intra în șanțurile constituției. De oare ce făcându-se aceasta, chestia naționalităților cade dela sine.

Cu toate acestea, ceata de mameleci a respins propunerea d-rului Kiss. Românii și Slovaci, ni-se anunță, au sprijinit această propunere.

Comisia permanentă a congregației comitatului Cenad, are mare încredere în promisiunea guvernului. Ori poate, ceace

e mai probabil, nu are încredere în guvern, dar nu voiește sufragiul universal.

Indemnizare nouă.

Din Budapesta primim știrea, că în ședința de azi a Camerei ministrul de finanțe Ladislau Lukács a prezentat un proiect despre prelungirea dispozițiunii art. de lege XIX din 1910 până la sfârșitul lui Iunie 1911 referitor la cheltuielile de stat.

Proiectul cuprinde totodată și un astfel de paragraf, care stabilește noi principii fundamentale referitoare la prețuirea valorilor imobilelor pe baza dărei de casă.

Se crede, că partidele din opoziție nu vor împiedeca votarea acestui proiect.

Parlamentul ungar

Ședința Camerei.

— Dela corespondentul nostru. —

Budapesta, 4 Aprilie.

Anunțarea în număr foarte mare a experților în chestiile interne a făcut imposibilă dezbateră la timp a budgetului, dreptaceea azi guvernul a cerut Camerei nouă indemnizare.

Camera a mai hotărât, că dela 9 până la 24 Aprilie va ține vacanțe de Paști.

Până la pauză a vorbit în mijlocul unei desinteresări generale singur numai deputatul Bela Kun.

*

Ședința se începe la orele 10¹/₄ a. m.

Prezidează **Albert Borzevicy.**

Președintele propune, iar Camera hotărăște, că dela 9 până la 24 Aprilie să se țină vacanțele de Paști.

După vacanțele Paștelui, la 26 Aprilie se vor sorta membrii comisiei de incompatibilitate.

Iuliu Nadányi: Interpelează în chestia confiscării abecedarelor ungurești într'o școală românească.

Ministrul de finanțe Ladislau Lukács: Prezintă un proiect despre o nouă indemnizare de două luni. Proiectul se va tipări și se va preda comisiei de finanțe.

Discuția budgetului a fost întreruptă, pentru ca să se poată debate proiectul despre patentabilitatea invențiilor și despre scutirea provizorie a mustrelor și marcelor de scutire cu prilejul expozițiilor.

Alexandru Mocsáry, raportorul comisiei economice, recomandă primirea proiectului.

Camera primește proiectul.

Budgetul ministerului de interne.

Bela Kun: Urgitează reforma administrativă în forma pragmatice de serviciu al slujbașilor comitatensi. Cere apărarea mai intensivă a societăților pentru apărarea copiilor.

Statul nu se îngrijește destul de așezarea bolnavilor; astăzi situația e de așa, că greu bolnavii numai prin protecție pot fi internați în spitale.

Apărarea presei.

Din incidentul unui caz neînsemnat deputatul Francisc Szuhányi a atacat presa. Infrânarea e superfluă și e o armă cu două tăișe.

Presa și francimazonia, cari au fost atacate, crede, lucrează mai folositor, decât aceia, cari le

Prăvălie nouă de ghete!

Atelier de ghete de bărbați și dame, se primesc comande după măsură, se fac părți superioare și cusături la ghete cu prețuri moderate.

Klein József

Arad, strada Petöfi, în colț.

atacă cu atâta dușmănie și nu peste mult vor arunca din sine rugina.

Prin lege trebuie asigurată independența dreptului de liberă înfrunire.

În timpul vorbirii președintele l-a chemat de două ori la ordine.

Camera se suspendă pe 10 m.

Gheorghe Lukács (când se ridică să vorbească, întreagă stânga și ziaristii părăsesc incinta Camerei strigând: Darabanti! Nu-l ascultăm). Vorbește despre tuberculoză. Societatea ungurească nu îngrijește de tuberculosii, ca în alte țări.

Coloman Kovács: Vorbește despre chestia naționalităților. Este în contra reformei radicale a dreptului electoral, de oarece aceasta primejduiește statul ungar.

Iuliu Justh: Dacă în 1848 fiecare ar fi cugetat așa, iobăgia nu s'ar mai fi desființat.

C. Kovács:... nu ne putem desvolta din cauza naționalităților.

I. Justh: 60 de ani am avut timp să ne desvoltăm.

C. Kovács: Nu primește budgetul.

Sedința s'a sfârșit la orele 2¹/₄ d. a.

Procesul

„Iobăgiei“ la Oradea-mare

La 4 Apr. st.n. s'a ținut pertractarea în procesul de agitație pornit pentru cartea fieiertatului I. Russu-Sirianu. Deoarece autorul a răposat, răspunderea a trebuit s'o ia asupra-și d-nul **Cornel Lazar** administratorul tipografiei și librăriei diecezane, unde s'a tipărit cartea.

Termenul pertractării a fost fixat pe 8¹/₂ ore, dar din bunăvoință și simțul de punctualitate al d-lui procuror dr. **Kármán Elemér** s'a putut începe numai după 9 ore. Apărarea a fost ținută de d-nul dr. **Aurel Lazar** avocat în Oradea-mare.

După constituirea curții cu jurați a urmat ascultarea acuzatului, care a respins cu demnitate acuza, care i se ridică pe baza sistemului învechit al responsabilității gradate.

Președintele prezintă apoi actele începând dela punerea sub acuză a d-lui C. Lazar până la pertractarea de azi.

Procurorul cere să se suspendeze pertractarea pe jumătate oră, ca să ceară înviațiuni pentru propunerea sa.

I se dă.

*

La redeschidere procurorul cere ținerea pertractării.

La aceasta apărătorul arată, că în înțelesul §-ului 352 din codul penal, aici e vorba de prescriere și prin urmare cere achitarea acuzatului.

Apărătorul arată, că ridicarea acuzei s'a făcut în 1910 luna August, iar termenul pertractării principale s'a defipt pe luna Martie 1911 — prin urmare au trecut mai mult de șase luni, fără ca în contra persoanei acuzatului să se fi luat vr'o dispoziție hotărâtă și legală, — și deci argumentul procurorului, că actele au fost transpuse deja în Ianuarie 1911 nu formează după paragraful 108 din codul penal, dispoziție de tribunal, pentru că fixarea termenului de pertractare s'a făcut la ridicarea acuzei de către senatul de acuză, pe când dispoziția luată în luna Ianuarie este numai un act de birou. Dar întrucât nu s'ar constata prescrierea — apărătorul cere, ca să fie tradusă întreaga carte, iar traducerea să fie trimisă secției istorice a academiei maghiare dimpreună cu actul de acuză, pentru a se constata, că opul este întemeiat pe date istorice și că părțile incriminate corespund adevărului istoric. Apărătorul își motivează propunerea aceasta cu aceea, că fiind incriminată întreaga carte, domniile jurați trebuie să cunoască

întreg conținutul, pentru că să poată constata cu precizie și cu conștiințozitate culpabilitatea. Aceasta nu este indiferent pentru conștiința judecătorului, care ar trebui să aducă sentință asupra unui fapt, pe care nu-l cunoaște.

În actul de acuză sunt puse numai frânturi din opul întreg, cari însă stând în cea mai strânsă legătură între olaltă, este o imposibilitate și logică și juridică, ca acestea să formeze baza acuzei.

Între părțile incriminate sunt și epistole de ale lui Ferdinand I, pe cari le-a trimis lui **Nicolae Oláh** episcop de Orade, așadar date istorice citate, cari numai prin o analiză strictă științifică de către un for competent în materie, iar nu de către jurați se pot constata, și că cele cuprinse în carte sunt adevăruri istorice ori plâsmuiri. Reproduseri istorice nu pot forma obiect de acuză.

Procurorul excepționează apărarea d-lui dr. **Lazar** cam în următorul mod: „*Recunosc, că și Maghiarii au fost la venirea lor înfocmai ca celelalte popoare din acel timp așa de sălbatici, ca bunăoară o mare parte din Românii de azi din Ungaria*“. Această infamie a procurorului a fost respinsă cu indignare de energicul apărător, declarând, că în modul acesta nu mai poate trata cu d. procuror.

Președintele tribunalului Korn a desaprobat și condamnat la moment purtarea scandaloasă a procurorului și numai după aceea s'a retras pentru aducerea sentinței.

Sentința a fost achitarea pe baza motiveilor de prescriere invocate de apărătorul dr. **Aurel Lazar**.

Procurorul întreabă, dacă președintele a făcut această îndrumare a lui din oficiu, sau din părere individuală?

Președintele își exprimă mirarea, că procurorul nu știe nici atât ca jurist, că datoria lui este să cenzureze cuvintele lui

Procurorul anunță propunere de nulitate contra enunțațiunii președintelui.

Tribunalul o respinge.

Procurorul anunță cerere de nulitate și contra sentinței.

Purtarea procurorului a surprins toată lumea, care îl condamnă. Mulți zic, că ar fi bolnav, ceea ce se prea poate și atunci nici nu se poate pedepsi, ci numai compătimi, dar e trist, că astfel de oameni se tolerează în oficii de aceea înalte și expuse, unde e vorba de reputația celei mai frumoase instituțiuni a țării. De altfel cazul acesta arată din nou, câtă greutate și însemnătate se dă advărului și dreptății, când e vorba de Români, cari — durere — avem atât de des lucru la tribunale și curtea de jurați.

Ca încheiere nu putem retăcea zelul și curajul d-lui dr. **Aurel Lazar**, care și de astădată a dovedit mult tact și pricepere întru apărarea cauzei naționale.

Raportor.

CRONICA EXTERNĂ

Revocarea lui Canalejas. Regele Alfonso a autorizat din nou pe Canalejas cu formarea cabinetului. Imprejurările, între cari Canalejas și-a dat demisia au fost foarte grele, căci se trata despre un caz foarte gingaș, care ori aducea guvernul în contrast cu trecutul și programul său, ori îl silea să se opună unor legi existente. Ferrer a fost condamnat de legile militare, asupra cărora guvernul nu poate exercita nici o influență directă, ba în urma oficiului trebuia să-i ia apărarea. Aceasta s'a vădit în decursul dezbaterii, când conservativul Dato a vorbit întru apărarea armatei. La sfârșitul discursului, ministrul de războiu Aznar în mod demonstrativ l-a felicitat pentru discursul său. Scena aceasta a fost momentul grav, care a decis pe Canalejas la prezentarea demisiei sale. Prin aceasta gu-

vernul a documentat în mod indirect, că se identifică cu sentința forurilor militare.

Regele Alfonso a înțeles situația primejdioasă, în care ar fi ajuns țara, dacă primia demisia lui Canalejas, care reprezintă curentul cel mai democrat în politica Spaniei. De aceea a dovedit o pricepere adâncă a situației politice din Spania, când a însărcinat din nou pe Canalejas cu formarea cabinetului, eliminând pe ministrul de războiu și pe cel de finanțe din noul cabinet.

Cu această soluție a regelui s'a mulțumit cea mai mare parte a opiniei publice, chiar și agitația din sânul miliției s'a redus.

Însărcinarea din nou a guvernului Canalejas înseamnă însă și o altă învingere a politicii spaniole, înseamnă continuare a aceleiași politici bisericesti, care se urmează de un timp încoace în Spania. Prin acest act alui Alfonso s'a arătat, că regele aprobă întru toate politica urmată până acum, și că Spania tinde spre o emancipare totală de sub influența Vaticanului. Se știe, că tratativele dintre guvernul spaniol și Vatican ajunseră până la acel punct, unde Spania n'a mai putut ceda.

Vaticanul pretinse, ca proiectele referitoare la afacerile bisericesti să fie trecute totdeauna prin secretariatul papal, dela acărui aprobare să fie atârnată soarta respectivelor proiecte. Natural, aceasta a fost o pretențiune, pe care Canalejas n'a putut-o primi, decât numai cu știrbirea și călcarea drepturilor autonome ate Spaniei. Dacă deci azi a fost încredințat același guvern cu conducerea statului, care pe un moment părea a fi căzut dintr'un caz, care se referia în modul cel mai clar la raportul dintre stat și biserică, înseamnă, că nu sunt nădejdi, ca conflictul dintre Spania și Vatican să se aplaneze în curând Noul guvern înseamnă așadar înainte de toate triumful democrației îndreptată împotriva scaunului papal.

Că această politică va provoca încă multe turburări, dacă se va continua cu același ascuțit, ca și până aici, este la mintea omului. Căci oricum legătura spirituală, care leagă sufletele milioaneilor de învățăturile bisericești este cu mult mai puternică și mai adânc înrădăcinată în conștiința neamurilor, decât să poată fi înlăturată prin niște simple acte volnice ale oamenilor.

Și adevărul va triumfa numai atunci, când atât statul, cât și biserica vor afla acea cheie a armoniei, care duce la înaintarea culturală și morală a omenimei, ambele împreună numai îndreptățite și cu folos în evoluția ei naturală.

Noul guvern este compus în modul următor: Canalejas, primministru, Vabarnia interne, Prieto de externe, Gasset lucrări publice, Gimeno instrucție, Barroso justiție, generalul Luque război, Pidal marină, Rodriganez finanțe.

Noul guvern a depus deja jurământul.

*

Din parlamentul englez. Vorbirea de curând a cancelarului german, rostită asupra desarmărilor generale a neliniștit în mare măsură spiritele acelora, cari se ocupă serios cu problema păcii universale.

Temerea a fost inspirată mai ales prin cea parte a discursului său, în care cancelarul a declarat, că desarmarea totală este o imposibilitate.

În Anglia s'au arătat deja semne despre această îngrijorare prin graiul lordului Roberts, care a prezentat o rezoluțiune, în care se dă expresiune îngrijorării, că țara vede cu neîncredere acțiunea guvernului, în ce privește apărarea statului.

În motivare lordul spune, că Anglia trebuie să se îngrijească în urma discursului cancelarului, ca armata ei teritorială să fie înmulțită, căci poate fi pregătită la o invaziune dușmană de sută cincizeci ani, ceea ce ar primejdui mult patria.

Anglia trebuie să-și institue o armată, care să conștie de peste un milion, dacă vrea să asigure insula.

Magazinul de haine pentru dame și copii al madamei

STERN CECILIA

ARAD, strada Forray Nr. 2

Recomandă în atențiunea binevoitoare a onoratului public cumpărător **asortimentul bogat din cele mai elegante bluse, halat, poale (pulpane) și costume femeiești** găsite în saloanele proprii. □□□□□□□□□□

Prețurile cele mai favorabile!

Comande după măsură execută prompt și cu gust. Haine de doliu gată în 4 ore

Armata actuală nu corespunde de fel stării materiale a Angliei, și care nu va fi în stare să apere îndeajuns interesele ei mari economice. I-a răspuns secretarul ministerului de războiu combatând argumentele lui Roberts mai ales în împrejurarea, că Anglia n'are nici un motiv a se teme de vre-o invazie până ce dispune de supremația pe mare.

Anglia și Statele-Unite în curând vor începe tratative în ce privește desarmarea, deci până la finirea acestora ar fi consult să se lase în voia liberă a guvernului întreaga afacere.

Desbaterea urmează.

*

Politica bisericească a Prusiei. Marele discurs ce l-a rostit zilele acestea cancelarul german. Bethmann-Hollweg cu privire la jurământul antimodernist, impus de Vatican preoților catolici, a fost eveniment de mare importanță. Din nenorocire guvernul n'a ținut față de Papa un limbaj mai hotărât. Cancelarul, în calitate de prim-ministru prusian a fost în multe locuri ale discursului când echivoc când onctuos cu Vaticanul.

Celebrul ex-jesuit contele Paul de Hoensbroech, cunoscut pentru scrierile sale despre ultra-montanism precum și pentru activitatea sa în serviciul liberalismului religios, nu e mulțumit de atitudinea în doi peri a d-lui Bethmann-Hollweg. Astfel autorul scrierii „XIV ani jesuit” critică politica de jumătate măsuri de care nu s'a putut desbăra Prusia încă de pe timpul lui Bismarck. Caracteristica politicii bisericești germane a fost inconsecvența: când o atitudine dâră, când o dare după păr rușinoasă. Ca să pună capăt odată în mod definitiv Statul certe sale cu Biserica — cum a făcut Republica franceză — n'are curaj. Numai odată îndrăzni Bismarck nu să respecte în mod absolut religionea catolică, dar să zdrobească abuzul politic de putere religioasă, a Vaticanului, și n'a reușit, căci s'a servit de mijloace false.

Unele măsuri luate de Bismarck au fost îndreptate chiar în contra religiei, din care cauză populațiunea catolică s'a indignat, și de atunci datează formarea partidului politic numit „Centru”, care e și până azi cel mai puternic partid din Reichsrathul german. A fost ales nenorocit și termenul „Kulturkampf” pentru a lupta în contra Vaticanului.

Campania în contra Papei ar fi trebuit să fie numită „Kampf um die Kultur”, adică „lupta pentru cultură” ferită de agitațiunile confesionale. Din timpul acela lupta a deviat și îndrăzneala Vaticanului a crescut, cum s'a văzut și din faimoasa enciclică boromeană, în care Papa Piu X. a insultat toată Germania. Astfel pe când Roma catolică are un limbaj categoric și declară război pe față statului modern: Germania și în special Prusia, nu cutează să proclame drepturile statului modern și să le apere. Atitudinea aceasta îndoelnică e o mare eroare, e chiar colosală, și efectele ei dezastruoase nu vor întârzia să se arate în viitoarea dezvoltare a poporului german. Numai prin o voință puternică și neșovăitoare se pot apăra bunurile culturii moderne de atacurile Romei papale.

E adevărat, că a avut cancelarul german și o parte categorică în discursul său, dar efectul ei se zădărnicește prin falșul mod de vedere al cancelarului asupra jurământului modernist. El consideră acest soi de jurământ ca o afacere internă a bisericii, ce ar privi numai pe preoți. E falș! Pentru că preoții fac parte și ei din popor și ar trebui să aibă dreptul pentru o liberă dezvoltare culturală, ca prin ei să se răspândească cultura cât mai departe în popor. Dui cauza jurământului antimodernist influența lor devine anticulturală.

Astfel, așa numita afacere internă, a bisericii, devine o afacere culturală, ce trebuie să fie, cea mai de căpetenie afacere tocmai a statului.

DIN ROMÂNIA

Scrisori din București

Universitățile populare — Bibliotecile de popularizare — Scumpetea hârtiei — Activitatea soc. „Steaua”

București 21 Martie st. v. — Activitatea de vulgarizare a tuturor cunoștințelor însemnate omenești a început să prindă și la noi un teren mai sigur. Învățații noștri, cari până acum se închideau în laboratorul sau cabinetul lor de studii, s'au convins că omul de știință nu trebuie să fie un acumulator mecanic de cunoștințe, ci că ei trebuie să îndeplinească rolul de organe de distribuție, de propagare a ideilor și învățăturii dobândite.

Și astfel s'au pus bazele primei universități populare, despre care am mai avut prilejul să vorbim.

Dar pilda primei universități populare a găsit numai decât imitatori. Și astfel, d. C. Rădulescu-Motru a luat inițiativa de a forma, în jurul revistei sale „Noua revistă română” o nouă universitate, care a grupat o seamă de tineri de valoare însuflețiți de dorul răspândirii culturii în masele populare.

Pe cât se pare însă, tendințele noiei universități sunt mai puțin populare decât ale primei universități.

Universitatea populară, — după cum declară d. prof. dr. I. Cantacuzino, fost director general al serviciului sanitar, într'un recent interview, — urmărește scopul de a vulgariza adevărurile științifice prin conferințe fără caracter profesional. De-ocamdată se vor ține cursuri de încercare pentru cunoașterea nivelului intelectual al publicului. Se vor preda toate disciplinele intelectuale umane în vre-o 50 de cicluri de conferințe, cari vor cuprinde anumite puncte de vedere asupra științei, literaturii, sociologiei, filosofiei etc. cu un caracter mai cuprinzător în vederea formării spiritului critic în țara noastră.

Acesta e scopul universității populare. Ținta urmărită de noua universitate a „Nouei reviste române” este să contribuie la luminarea opiniei publice punând în discuție toate chestiunile ce interesează cultura românească și dând ocazie oamenilor competenți, să se pronunțe asupra lor.

Dupăcum se vede, noua universitate cere o oarecare pregătire auditorilor săi. Ea le mai cere și câte o taxă de 0.50 fiecare audiere.

Cu toate acestea, ambele universități sunt menite să dea un puternic avânt culturii naționale care, din acest punct de vedere, n'a fost sprijinită până acum de cât de conferințele Ateului Român.

*

Afară de lipsa unei inițiative stăruitoare care să organizeze în folosul educațiunii populare forțele noastre științifice, cultura românească a fost mult împiedecată în dezvoltarea ei și din pricina scumpetei hârtiei. Din această cauză, publicațiile ieftine au apărut foarte târziu. Cea dintâi încercare serioasă de a se tipări în ediții ieftine scrierile de seamă ale autorilor români vechi și noi a fost a institutului de arte grafice „Minerva”, care, din acest punct de vedere și-a câștigat un merit de onoare în dezvoltarea culturală românească. Azi bibliotecile ieftine s'au înmulțit. Totuși hârtia este atât de scumpă, încât autorii nu pot câștiga aproape nimic dacă și publică lucrările în aceste biblioteci populare.

Guvernul actual a făgăduit, că va ieftini hârtia.

*

Una din societățile care se ocupă de multă vreme cu răspândirea culturii în straturile țărănești este „Steaua”. Activitatea acestei societăți, care lucrează sub prezidenția d-lui Kalinderu, administratorul domeniilor Coroanei merge tot progresând. Dovadă bilanțul pe anul expirat.

În acest an societatea a răspândit în popor 48.000 cărți cu caracter moral, istoric și religios precum și 10.000 portrete istorice. Averele societății este azi de peste 100.000. Aceste rezultate au fost comunicate în adunarea generală de ieri.

Tot în această ședință, au fost realeși în comitet d-nii Procopie Dumitrescu și Con. Banu. În locul d-lui Sava Șomănescu a fost ales d. Alex. Lepădatu, vrednicul și învățatul conducător al „Buletinului monumentelor istorice”.

Bucureșteanul.

ECONOMICE

„Năzuințe centrifugale”

Sub titlul acesta a apărut în No. 13 al „Revistei Economice” un articol, care învinuiește cu tendințe de desolidarizare pe terenul economic inteligența română din Timișoara, pentru că aceasta a decis înființarea unei societăți de ajutorare reciprocă.

Inițiatorul acestei acțiuni a fost subscrisul, iar inteligența română din Timișoara în principiu a adoptat ideea de a înființa aici o asemenea societate, fiind pe deplin convinsă, că aceea nici pe departe nu poate și nu are să facă concurență „Fortunei”, ci va face celorlalte societăți străine, deapre cari să știe că-și întind cu mult succes mrejele lor asupra publicului românesc.

Astfel societatea din Eszék singură a recunoscut în presă chiar, că dintre membrii ei din Ungaria 70% sunt Români.

Avem ferma convingere, că dată fiind diferența esențială în ceea ce privește baza societăților de ajutorare reciprocă și a băncilor de asigurare, proiectata societate de ajutorare din Timișoara la nici un caz nu ar fi o instituțiune de concurență a „Fortunei”, ci din contra, societatea aceasta ar reflecta la cea pătură a publicului nostru, la care „Fortuna” în urma principiilor, pe cari toată organizațiunea ei se bazează nu va reflecta, astfel apoi una ar întregi pe cealaltă.

Noi, timișorenii nu am mai putut vedea răsălătirea publicului nostru pe la instituțiuni străine, unde se consideră numai ca material bun de exploatat; societatea din Eszék, care se laudă cu cele 70% de membrii români — după cum scrie „Volksrecht” de acolo, nu ofere nici o garanție materială membrilor ei, căci din venitul total abia 14% se folosesc pentru scopul adevărat, cealaltă parte trece prin diferite buzunare: acolo tumulte sunt la ordinea zilei și în anul acesta s'au ținut nu mai puțin de trei adunări generale pentru clarificarea prin o comisiune specială a manipulațiunii interne de către conducătorii acestei societăți.

Credem deci, că acum vom fi pe deplin înțeleși și nu ni-se vor mai face reproșuri de disolidarizare și ca să declinăm dela noi orice bănuială, declarăm, că nu vom întreprinde nimic, ceea ce ar avea chiar și cea mai mică umbră de concurență față de „Fortuna” și ținem în suspens proiectul nostru.

După cum sunt informat „Fortuna” nu a luat în sfera sa de activitate asigurarea zestrei pentru fete și asigurarea unei sume de etablare pentru băieți pe timpul, când aceștia devin majori; acești rami de operațiune sunt suscepti în statutele proiectatei noastre societăți; depinde acum dela „Fortuna”, că suscepând dânsa și acești rami în cadrul asigurărilor sale, să ne dea nouă timișorenilor posibilitatea a absta total dela proiectul nostru, — fie, că după părerea noastră de concurență nici vorba nu poate fi.

Trebuie să mai spun, că societatea din Eszék a lucrat și lucră din greu pentru stănjnirea înființării unei societăți românești de asemenea natură, căci se vede atacată în existența ei prin societatea proiectată de noi și să mi-se ierte, dar eu nu pot crede, că societatea aceasta și „Fortuna” să aibă interese identice.

Regret, că „Revista Economică” ține așa mult la „Temesvári Ujság” și află chiar de lipsă a se provoca la păreriile scâlciate ale acestei fițiuce de bulevard; cine cunoaște aceasta foaie, poate numai zimbi la cele ce scrie despre noi.

Dr. Aurel Cosma.

Litere — Arte — Științe

NEAMUL NOSTRU

*Neamul nostru știi cum este?!
Ca și pomul care crește
Intr'o margine de drum
De-l bat vânturi, ploii și fum.
Câte paseri călătoare
Se 'ndulcesc de-a lui răcoare.
Câți streini s'au perindat:
Cuib de ramuri și-au durat.*

*Neamul nostru știi cum este?!
Ca și pomul care crește
Intr'o margine de cale
Toți îi rup crengile sale.
Câți în umbră-i poposesc
Poamele i-le răpesc
Și de ele se 'ndulcesc, —
El rămâne tot măhnit,
Despoiat și sărăcit.*

(Bistrița).

E. A. C.

Până 'n zori

Radu Murgescu și cu Petrică Răducan, erau prietini vechi, din copilărie.

Nu se mai văzuseră de douăzeci și șase de ani, încheiați acum la Sfântu Nicolae. Cel dintâi își petrecea viața într'un orașel din provincie, unde închegea o bură de avere, făcută dintr'un comerț cu mărunțișuri; pe când celălalt intrase slujbaş la Primărie încă de când era țangău de nouăsprezece ani, și acum, de abia putea să biruiască nevoile vieții, trebuind să îndestuleze șapte suflete și cu al lui opt.

Când s'a întâlnit față 'n față pe strada Regală, s'au oprit locului, neîndrăznind să-și vorbească — așa de mult se schimbaseră amândoi! Se măsurară numai cu privirile de sus până jos, dar nu-și grăiră nici un cuvânt...

„Imi pare că ne cunoaștem, zise Petrică într'un târziu, întinzând mâna dreaptă...”

„De, și mie mi se pare, răspuse Murgescu... Știu eu de unde să te iau?”

„Și iar încep să se cerceteze pe tăcute... „Ei, ba uite frate acum știu cine ești. Te cunosc după negelul ista din sprânceană. „Negel, negel, coamă de vițel”, așa-ți ziceau băieții în școală. Mai știi?... Bată-te norocul, Petrică!... Eu sunt Radu Murgescu, or mai bine „Răducu fudulu” cum îmi ziceai tu.

„Și nu mai așteptă să-și răspundă, că se și prinseră în brațe, strângându-se piept la piept.

Apoi începură iar să se uite unul la altul... „Bre, dar cum ne-am schimbat! Am îmbătrânit amândoi, zise Petrică. Ca niște cai hămeșiți de povară, așa ne-am stafidit

„Ești însurat Petrică?” Copii ai, întrebă Murgescu?

„Șase frate, ca șase pepeni. Trei fete și trei băieți.

„Să-ți trăiască răspuse Radu. Eu n'am avut parte! Mi-a dat Dumnezeu un băiat, dar mi l'a luat și pe ăla! Implinise trei anișori. De-atunci nici-un semn!...

„Și porniră încet, încet, pe stradă... Zăpada cădea învățită, iar săniile cu zurgălăi treceau în goana fugarilor. Luminile începu-să se aprindă în ferești răsfrângând fășii gălbui pe caldărâm; pe când un vânt rece sufla din josul stradei grăbind pașii trecătorilor...

„Haide să bem o bere Petrică, zise Murgescu. Sunt douăzeci și atâția de ani de când nu ne-am văzut. Merită să ne cinstim...

„Adevărat frate, răspuse Petrică. Amar de vreme, de când ne-am despărțit. Eram, mi-se pare, în clasa patra de liceu... Dar, așa e când te cuprind necazurile, și te ia la vale șuvoiul vieții. Nici nu simți cât de repede trec anii!... Eu mă tot uit la Costinel, băiatul meu ăl mare. M'a ajuns în toate. Să-și facă armata și mă gândesc să-l însor... De, cum de n'ai fost vrednic să ai o fată frumoasă!? E băiat bun. A învățat și carte...

Murgescu oftă, se opri o clipă locului cătând aiurea, apoi intrară tăcuți în berărie...

Se așezară la o masă dintr'un colț și porunciră două halbe.

Intr'un nour de fum se mișca o lume întreagă de băutori. Sgomotul, muzica, și veselie din sufletele celor mulți îi schimbă numai decât pe cei doi prieteni...

Începură să desgroape amintiri din copilărie, năcazuri petrecute în viață, și toate nebuniile de demult, le reveniră în minte!...

Când se treziră, era trecut de miezul nopții. Băuseră câte șase halbe de fiecare. Dar, așa e, când se întâlnesc doi prieteni, cari nu s'au văzut de mult! Unul una, altul alta, vremea trece!...

Prinseseră dela o vreme a nu mai vedea bine nici lumina becurilor electrice; iar cuvintele li-se împleticeau în gură, grele, anevoioase, nelămurite...

Când se pregăteau să plece, hop, căzu dinaintea lor Mitrică Popescu, un bun prieten al lui Răducan. Dupăce făcură cunoștință, de bucurie, porunciră să mai vină un rând. Apoi altul, și iar altul, până ce se turtiră dea binelea.

Popescu, îi duse mai în urmă să-i cinstescă și el cu un pahar de vin ruginiu, la cărciuma cu fata frumoasă din strada Decebal.

N'a fost însă chip să bea mai mult de două sticlute, căci s'au amețit în așa fel, încât au prins a se săruta, și a ține cuvântări înflăcărâte, cu vorbe fără șir...

Când a văzut Mitrică Popescu, că nu mai face să stea cu ei de vorbă, a eșit în stradă și a oprit o sanie.

Zăpada cădea mărunță, viscolită de un vânt rece, care trecea șuerând prin ramurile destrunzite. Lumina felinarelor clipea în zări, pe când gardianul de noapte înfiora necuprinsul cu fluerul lui ascuțit...

Cu multă greutate au fost urcați în sanie cei doi prieteni, care se răzimaseră unul de altul, cu capetele cuibărite în gulerile ridicate...

Petrică Răducan începuse să cânte cu voce tare, de răsuna toată strada:

„Tu care ești pierdută în neagra veșnicie,
„Stea dulce și iubită a sufletului meu...”

Când să porniască sania, Popescu zise birjarului, bătându-l pe umăr:

„Ascultă, băiete: la sama pe domnu din dreapta îl duci la Hotel Regal, iar pe cel din stânga în strada Sabinelor Nr. 3. Știi casa din colț cu gang și felinar în poartă. Ai înțeles? Spune și tu ce-am zis...”

„Am înțeles răspuse birjarul. Pe domnul din dreapta la Hotel Regal, pe cel din stânga în str. Sabinelor No. 3.

„Așa, vezi, răspuse Popescu...

Și dând bici cailor, sania pornia ca o săgeată în sunetul zurgălăilor...

Aerul rece îi mai învioră puțin... Porniseră dela o vreme a-și spune cuvinte de dragoste, de prietenie nețarmurită.

Valtrapul cailor se umfla ca pânza unei corăbii, pe când acele de ghiață le biciuiau obrazii înroșiți de ger și băutură...

Birjarul sta în picioare dinainte, repetând mereu în gând vorbele lui Mitrică:

„Pe cel din dreapta îl duc la Hotel Regal, pe cel din stânga în strada Sabinelor No. 3...”

Dar, când să ajungă în Bulevard, la o cotitură, se lovi tălpetele din dreapta de marginea caldărâmului așa de tare, că sania se răsturnă ca o cutie în mormanul de zăpadă... Căii se opriră locului, pe când birjarul încerca să ridice sania răsturnată peste cei doi prieteni...

După ce îi scutură de zăpadă, și îi așeză pe rând în sanie, birjarul se opri, și uitându-se speriat în fața lor, începu să fluere a sărăcie, zicând:

„Ei, comedia dracului!... Acum îi amestecai... Pe care să-l duc la Hotel Regal, și pe care în strada Sabinelor?!”

Îngândurat, birjarul, întoarse sania și în scurtă vreme, opri iar în strada Decebal, la cărciuma cu fata frumoasă!...

Când se lumina de ziuă, cei doi prieteni rătăceau pe stradele capitalei, ne mai știind nici ei, care să meargă în strada Sabinelor și care la Hotel Regal!

De departe, se auzea vocea lui Petrică:
„Tu care ești pierdută în neagra veșnicie!...”

Const. A. Giulescu.

Chestiunea alcoolului

III.

Efectul mișcării de abstenență asupra simțurilor etice, în Statele-Unite americane e și mai impunător.

Cu privire la aceasta, profesorul Hartmann din Lipsca, pe baza propriilor lui experiențe a zis: „E caracteristică că beția, îmbătarea care la noi se consideră de bărbăție, sau în cel mai bun caz de o slăbiciune ce se poate ierta, în cercurile culte americane e timbrată de un lucru nedemn și necinstit. Unui gentleman de fel nu-i este iertat să se îmbete. Într'adevăr, ar fi absurd dacă cineva ar lăuda beția, cum vedem, nu de puține-ori, aceasta la noi”.

E bine știut că în America copiii absolut în nici o împrejurare nu e iertat să li-se dea alcool. Mama aceea care ar pofti la o înghițitură de vin sau bere pe prietenile fetei ei, ar fi expusă boicotului social. Femeile culte americane nu consumă alcool și astfel amăsurat obiceiurilor de acolo, în prezența femeilor bărbații nu consumă băuturi spirituoase.

Femeile americane, deși nu se bucură de drepturile politice, totuși exercitează influență uriașă cu privire la aducerea legilor antialcoolice. Începutul s'a făcut cu așa numita lege „Civil Donage Clause”, conform căreia femeia păgubită în urma beției bărbatului ei are drept să pretindă despăgubire dela cărciumar. Aceasta lege, mulțumită energiceii pășiri a doamnei Stewart, acum are însemnătate generală, fiind validă în cele mai multe state. Tot astfel instrucțiunea antialcoolică în școale e meritul doamnei americane Mary Hunt. În prezent aproape 20 milioane băieți sunt părtași de această instrucție. De sine înțeles, rezultatele acestor reforme din ce în ce sunt tot mai mari și îmbucurătoare.

În America pentru americanul cult nu există cărciume, cari la noi au rol atât de nenorocit. Acolo, în număr neînsemnat vedem numai așa numitele „saloon” — și „bar”-uri, cercetate mai mult de emigranți. 95% a proprietarilor numitelor „saloon”- și „bar”-uri sunt străini, în cea mai mare parte Germani și Irlandezi; apoi în Statele sudice Indiani, cari însă nu se bucură de nici o considerație socială. Ei nu sunt primiți în societățile bune, ba chiar în unele state sunt excluși și dela funcțiile publice.

În fabrici și uzinele industriale, consumarea de alcool în decursul muncii e interzisă; foarte multe societăți, mai cu seamă a cailor ferate, numai muncitorii abstenenți acceptază.

Cu considerare la aceste relațiuni, atmosfera morală în America e superioară celei din Europa. În societățile bune, fătărnicia e ignorată, iar fixarea și urmărirea pe stradă a femeilor, e cu asprime condamnată, din care motiv, femeia americană, ziua sau noaptea în ori și ce timp, poate umbla singură, sau călători dela New-York până la San-Francisco, fără ca să fie expusă vreunei neplăceri, ceence într'o lume de bărbați alcoolizați ar fi imposibilitate.

Acestor relațiuni corespunde și viața studenților americani, cari nu cercetează localurile unde se desfac beuturi alcoolice și cari nu cunosc jocul de cărți.

În orașul Cambridge din statul nord-american Massachusetts, oraș cu 00.000 locuitori, dintre cari 5000 sunt studenți, absolut nu există vreun local cu beuturi spirituoase. Acești studenți nu numai că nu consumă alcool, dar ei sunt cei mai însuflețiți luptători ai mișcării antialcoolice. Reuniunea de prohibițiune a studenților, înființată în anul 1901, de prezinte numără 50.000 membri.

Capitalul interesat în întreprinderile de fabricarea alcoolului, mulțumită acestor relațiuni suferă pagube și nu cruță nimic, ca cu ajutorul presei de care dispune, să pună piedici și să discrediteze mișcarea antialcoolică.

Dar totul e zadarnic!

În America reuniunile de abținere aproape și-au îndeplinit chemarea lor, și-au realizat scopul, căci acum aceasta chemare a luat-o asupra sa puternicul partid politic „National Prohibition Party,” înființat la anul 1872. De când există acest partid, la toate alegerile de președinte își are candidatul său propriu. În anul 1908, candidatul numitului partid a întrunit 253.471 voturi. E de remarcat și partidul, politicește neutral „Anti-Laloon-League” care luptă pentru concentrarea tuturor reuniunilor antialcoolice împotriva „saloon”-urilor și care editează ziarul „The American Issue” ce apare în 150.000 exemplare. Tot astfel e de remarcat Ordinul Bunilor Templieri (Good Templar) cu aproape 400.000 membri și în sfârșit Unirea Femeilor Abstinente (The National Womans Cristian Temperance Union) care în anul 1908 a avut mai mult de 350.000 membri. Taft, actualul președinte al Statelor-Unite a zis următoarele: „Tuturor acelor, cari sunt în oficii împreunate cu responsabilitate, hotărît le recomand, ca niciodată să nu consume băuturi spirituoase. Progresarea unui bețiv e imposibilă. Nu voiesc să mă expun acestui pericol și astfel nici nu consum băuturi alcoolice. În războiu în cel dintâiu loc cad soldații bețivi. Aceasta susține la toate frământările, cari ne cer cele mai bune puteri ale noastre.

Toți bărbații conducători ai societății trebuie să se aplece acestei concepțiuni.

Alex. Țințariu.

INFORMAȚIUNI

Arad, 4 Aprilie 1911.

De-ale noastre.

Preot, care cere sporirea birturilor. Din comuna Vărădia primim știrea nu prea îmbucurătoare, că preotul de acolo, — al cărui nume deocamdată nu voim a-l da publicității — în ședința ultimă a comitetului comunal a făcut propunerea, ca să se ceară licențierea încă unui al treilea birt în comuna Vărădia, căci cele două existente nu ajung. Suntem adânc mâhniți de această apostolie a părintelui din Vărădia, căci chemarea Sfinției Sale ar fi tocmai *lupta împotriva birturilor*, cum are în această direcțiune îndrumări chiar dela Consistorul său din Arad.

Congregația extraordinară a comitatului Târnavei mici. În 30 Martie 1911 a ținut comitatul Târnavei mici o ședință extraordinară, sub președintele baronului Kemény Akos, comite suprem. Dintre membrii români s-au prezentat foarte puțini. Între cei de față am văzut pe președintele partidului național român din comitat, pe d-nul Simion Călușiu și pe secretarul partidului d. dr. Romul Boila, apoi pe d. Petru Sogan mare proprietar.

Punctul prim al ordinei de zi a fost interpelațiunea d-lui dr. Romul Boila în cauza esmiterei alor 14 jandarmi la adunarea extraordinară a despărțământului Diciosământin al „Asociațiunii”, ținută încă în 25 Decembrie 1910 în comuna Cetatea de baltă. Interpelantul a documentat, că acest act polițienesc stă în legătură cu luptele politice din comitat și nu se poate considera de alta, decât de o procedură nesocotită, care nici decum nu-i vrednică să aducă cinste ordinii publice de aici. A spus apoi, că „este foarte curios Onorată Congregație, că la noi în Ungaria civilizația se poate propaga numai pe lângă o asistență jandarmerească de 14 membri. De ce asta domnilor? Doar a se cultiva înseamnă o lucrare pacinică și nu războiu pe viață și pe moarte. Propagăm doar iubirea de ordine și cinstea legilor.”

La interpelație a răspuns viceșpanul evaziv, cu care răspuns d. dr. Romul Boila nu s'a declarat mulțumit.

Urmându-se pertractarea ordinei de zi din partea Românilor a mai luat cuvântul tot d. dr. Romul Boila la următoarele obiecte: 1. La împrumutul de 250.000 coroane a comunei Diciosământin, cu care are de gând să acopere spețele ivite cu introducerea gazului. 2. La hotărîrea comunei Pănadea, prin care a decis, că protocoalele ședinței comitetului comunal, să se redacteze în plenul ședinței, de oare ce s'au întâmplat falșificări. 3. La dorgatoriu adus prin hotărîrea comitetului comunal din Pănadea, notarului reneșat Truția de acolo, pentru că calcă dispozițiunile legii comunale. 4. La deciziunea comitetului comunal din Tătârlău, adusă în cauza pădurei foștilor urbanariști, documentând călcarea legilor și nerespectarea ordinii publice, însă fără rezultat. Ba ce e mai mult, vorbind la punctul 4., s'a luat cuvântul d-lui dr. Romul Boila, pentru că în afacerea de proces este reprezentantul foștilor urbanariști.

Alt obiect de importanță n'a fost pus la ordinea de zi și așa congregația s'a sfârșit la orele 1 p. m. — „Târnaveanul”.

Șezătoarea literară a patra dela Caransebeș. S'a ținut Duminică la 20 Martie (2 Aprilie) a. c. la ora 3 p. m. în sala Reuniunii de cântări. Ca și cele 3 șezători anterioare și aceasta a fost cercetată de un public distins și numeros, dovadă ca ele sunt nu numai instructive ci și distrăgătoare.

Piese corale — „Cântec haiducesc” dela început și „Vraja” dela fine — au fost executate cu precizie și însuflețire de către tinerimea studioasă sub conducerea d-lui profesor A. Sequens.

Talentatul scriitor-poet, d. profesor Vasile Loichița ne-a delectat mult prin interesanta sa conferință „Despre mișcarea noastră literară mai nouă”. Într-o formă aleasă a scrisului a îmbrăcat entusiastul scriitor evenimentele și creațiunile bărbaților noștri de litere din ultimul deceniu apus. Când a amintit despre munca titanică a profesorului Nicole Iorga, publicul a erupt în aplause nesfârșite la adresa d-lui Iorga.

Neamul românesc privește cu mângâiere în viitorul său, când cugetă la munca serioasă ce o va desfășura d. Loichița acest apostol al scrisului românesc. A fost foarte edificătoare poezia „Brancoveanul Constantin”, predată cu deosebită dexteritate de d. cleric Ioan Alexandrescu.

Poeta bănățeană, d-na Maria Popovici ne-o delectat mult prin citirea unor poezii alese atât originale, cât și de ale poezilor: Goga, Iosif, Pitiș, Cunțan, Farago-Fatma, Loichița etc.

Publicul a recompensat pe ambii poezi-scriitori prin nesfârșite aplause.

Di cleric Coriolan Buracu ne-a făcut o plăcută surpriză, sărbătorind pe poezi-scriitori prezenți, prin declamarea cu deosebită corectitate a poeziilor: „Cântec” de Maria Popovici și „Singular” de Vasile Loichița. Doamna Maria dr. Laboș ne-a procurat unele momente dulci prin executarea cu multă siguranță și dibăcie a pieselor compozitorului I. Mureșianu: „Cimpoiul” și „Mic potpouri românesc”. Românele noastre ar putea să urmeze exemplul d-nei dr. Laboș și să dea preferință pieselor românești în toate producțiunile lor.

Dșoara Talida Seracin s'a validat și de astădată înpredarea monologului „Zăpăcita”, localizată de însăși debutanta.

Pe Duminică viitoare vom avea ultima șezătoare, a acestei mici universități românești. De ce cerul ca și alte centre să urmeze în viitor pilda bravilor inițiatori de aici. Cor.

Șezătoarea literară a cincea (ultima) se va ține în Caransebeș Duminică în 27 Martie (9 Aprilie) la ora 3 p. m. în sala „Reuniunii de cântări” cu următorul program:

G. Musicescu „Oltul geme”, cor. bărbătesc executat de corul „Reuniunii de cântări” sub dirigența d-lui Achim Aliote. „Starea comerțului și a meseriilor la Români”, conferință de d. Isidor Tataru. G. Coșbuc „Graiul neamului”, poezie declamată de d. Coriolan Buracu, cleric. R. van Saanen „Doina codrului”, G. Florescu „Steluța”, cântate de domnișoara Olga Beuca și acompaniată la pian de domnișoara Florica Barbu. Teodor Speranță: „Șaua și țiganul”,

anecdotă declamată de d. Petru I. Florianu. A. Bena „Nu mă abandona”, T. Brediceanu „Vai bădiță dragi neavem”, cântate de d. Pavel Magdescu și acompaniat la pian de d. A. Sequens. G. Musicescu „Marșul vânătorilor”, cor mixt exec. de „Reuniunea de cântări”.

Onoratul public este invitat a lua parte. *Intrarea e liberă.* Comitetul aranjator.

Lucrările unui învățător. Ni-se scrie: Nu cred să fie sat sau oraș în care Românii aranjând producțiuni teatrale să nu fi luat în program și vre-o lucrare comică de ale lui Emanul Suci, înv.

E iubit acest scriitor de colegii săi învățători și de bărbați frunțași ai neamului nostru, dar e iubit mai mult de grosul poporului dela sate, care află mare plăcere și distracție ascultând predându-se aceste lucrări comice.

Mi-am procurat și eu cea mai nouă lucrare a lui Suci „Nunta Țiganului”, comedie originală într'un act, prețul 60 fil. se află în fine la toate librăriile noastre.

Nu o laud, las numai să urmeze rândurile de mai jos: Ajungând unele exemplare din broșura „Nunta Țiganului” în mâinile studenților dela școlile superioare comerciale din M.-Oșârhei, au cetit-o și unui profesor căruia i-a făcut mare plăcere și haz.

Acum însă Suci primește o rugare dela un jurnalist de acolo, ca să-i dea voie a o traduce și în limba maghiară.

Mai are lipsă oare de laude?

Recomand cu toată căldura această nouă lucrare a lui Suci domnilor colegi învățători precum și stimaiților cetitori ai acestui prețuit ziar. — I. M.

Promoție. Din Cluj primim știrea, că la 1 Aprilie n. a fost promovat doctor în științele juridice d. Enea Muntean. Felicitări.

Necrolog. Roștania D. Lupu, elevă de clasa a VI-a gimnazială la școala centrală din București, a răposat la 1 Aprilie n., în etate de 18 ani.

Înmormântarea ei a avut loc Luni, 3 Aprilie, în cimitirul bisericii greco-orientale române din Deva.

Trimitem condolențele noastre adânc întristaților părinți.

Convocare Onorații membri ai despărțământului Reghin al „Asociațiunii pentru literatura română și cultura poporului român” sunt invitați a lua parte la *adunarea cercului extraordinară*, ce se va ține la 13 April n. a. c. la orele 3 d. am. în localul băncii „Mureșana”.

Ordinea de zi: 1. Deschiderea adunării. 2. Alegerea directorului și eventuală alegere de membru în comitet. 3. Dispoziții de verificare și închiderea adunării. Din ședința comitetului, ținută în Reghinul-săsesc la 30 Martie nou 1911. — Dr. Ioan Harșia, m. v. vicepreședinte, dr. Ilie Popescu m. p. notar.

Din patrie.

Un tutore criminal moral. În Cluj spiritele sunt mult agitate de soarta tristă de care avuse parte o fetiță orfană Eliza Helvig, care la vârsta fragedă de 16 ani, când altele poate abia pentru prima oară simt fiorul feciorelnic al primăverii, ce îndeamnă la dragoste, s'a sinucis punând apăt șirului lung de suferințe, ce i-a fost dat să încerce.

Frumoasa Eliza, cu fața înourată s'a prezentat la tutorul orfanal Benkő Sándor. Era des-nădăduită și să jăluia amar de soarta ce i-a fost hărăzită, acuzând pe tutorul său, că o persecută mult. Neconținut o părăște cu detectivi și o maltratează cu vecinice cercetări medicale. Ba a mers până acolo, că informase falș direcțiunea Conservatorului, unde voia să între, încât aceasta i-a refuzat înscrierea. Șicanele acestea nu le mai poate suporta — încheie dânsa, amenințând cu sinucidere.

Funcționarul abia o putu mângâia. În sfârșit totuș părea că a reușit să-i stămpere durerea. Fata se depărta liniștită.

Abia a trecut însă o zi și iar căpătase o provocare dela poliție. Cine era la mijloc, altul decât iarăș tutorul ei. Acum s'a decis și dela această hotărîre nimic nu o mai putea converti. Și-a câștigat cocaină și acid salic și așa gata

de moarte a mers în tovărășia unui detectiv la Benkő. Sosind aici fără să zică o vorbă, ștergându-și lacrimile ce o podidira, a băut otrava ce o păstra în batistă. Când au observat-o era târziu. Acum se sbuciumă de moarte în spital.

În oraș e mare consternația împotriva — criminalului tutor.

Capriciile vremii. Prusca schimbare a naturii, ne amintește că totul este supus capriciilor vremii, după cum omul este supus la cele ale soartei.

Aproape de două săptămâni am avut numai zile frumoase, calde și cu toții salutarăm primăvara pe care o credeam sosită definitiv pentru a-și manifesta splendidul ei sezon. Ziua de astăzi, Marți însă ne-a spulberat această iluzie, din zorii zilei, desăntuindu-se asupra Aradului, un vânt năpraznic, tăios și ploaie amestecată cu zăpadă, o zloată care a făcut pe bietul Celsius să jongleze între 1-3 grade sub zero — până noaptea târziu.

Paltoanele, aruncate prin dulapuri cu dispreț, au fost cu timiditate și mahnire scoase și întrebuințate (afară de cei cari l-au vândut cum a spus Radu Rosetti: „Mi-am pus paltonul amanet și am plecat ușor și vesel să-i duc iubitei un buchet“).

Sperăm însă că acest „capriț“ al lui Aprilie cel nou, n'o să ție mult și va apare iară, victorioasă, mândra primăvară, care abia sosită și a și înflorit caișii de prin unele grădini ale arădanilor.

Testament straniu. Directorul spitalului public din Cașovia Iosif Senka a murit subit. Cu dânsul a decedat cel mai bătrân medic al orașului. Faptul acesta însă totuși n'ar fi de așa însemnătate, ca să îl înregistrăm, dacă nu ar fi lăsat în urma lui un testament straniu, putem zice extravagant.

E deosebit de caracteristică pentru mentalitatea acestui moșneag dorința ultimă de a nu fi îngropat în pământ, ci dus în pădure să i se ardă cadavrul, spulberându-se în vânt cenușa. Dacă însă nu ar putea obține permisiunea poliției la acest mod curios de cremațiune, în cazul acela să fie așezat lângă mamă-sa fără a-l pe-trece cineva măcar la gropă și fără de a-i însemna mormântul. A cerut în sfârșit, că de cumva îl îngroapă, medicul să-i străpungă inima cu un ac lung.

Din avere a testa 10,000 coroane pe sama societății de apărarea animalelor.

Primarul Brașovului mort. Consilierul regeșc, Francisc Dienes, primarul Brașovului astănoapte a decedat în etate de 64 ani. Dienes a fost un fruntaș al părților ardelenice și președintele districtului bisericeii săsești din Ardeal. Prin filantropia sa, și-a câștigat multe simpatii.

Ce scrie un Ungur pe la 1837 despre Români din comitatul Solnoc-Dobăcei.

Fragmente din scrierea „Doboka vármegye természeti és polgári ismertetése“ de Carol Hodor. (Descrierea populațiunii din comitatul Dobăca).

I.

...Românii, — e dureros de spus — sunt mai sălbatici, decât toate neamurile din Europa. Înșururile caracteristice a celor din Calabria li-se potrivesc în multe privințe; și azi sunt superstițioși, mulți sunt talentați, posed însușiri frumoase și cei mai în stare învață, deși afară de bucuriile sufletești, n'au nici câmpuri nici alte mângăieri. Traiul și-l duc mai mult în sărăcie. Ce privește proporția și aici, sunt atâția săraci, ca și în ori care județ nou din Spania, dar cauza nu-i tocmai aceeași. Ei înșiși mărturisesc și cine ar putea crede? — că cu toate greutățile n'au nici energie.

Și așa și este, că nu intru atâta iobăgia, cât mai vârtos alte multe greutăți le cauzează starea sărăcăcioasă. Greutățile publice le fac cu

neputință sporirea elementelor bune. Cei cari locuiesc mai îndepărtate de drumurile mari, sunt în stare mai bună. Traiul li-e simplu, iar în familie sunt necuviincioși. Măncarea li-e stearpă, îmbrăcămintea aspră și de regulă făcută de ei. Unele straie — după ținuturi — se deosebesc în patru chipuri. De obicei poartă țundră sură sau neagră (la Săcui sarică, pe Sălaj zeche, pe la Găata suman) cioareci albi de lână, curea sau șerpar de piele, cu cuțit în teacă și furcuță în el, poartă mai departe, pălării cu margine late și opinci, la sărbători cizme cu tureac scurt. Fecioarele — în chip viclean — se împodobesc cu cununi de flori ori cu peteci ce le încinge părul și în sărbători poartă rochie și ciobote roșii (cizme). În plete poartă fel de fel de prime (frunze), iar grumazii și pieptul îl împodobesc cu bani de argint.

Românii își cinstesc foarte mult preoții. Față de părinți nu-s așa simțitori.

Dejunul — după datina răsăriteană — e mai bogat decât prânzul. Cu privire la cantitatea și calitatea dejunului prânzului, ușinei ori a cinei, rareori se împlinește dorința lui Henric al IV-lea, — regelui francez. Lăcașurile, de cele mai multe ori, sunt scunde, sărăcioase și de sub acoperișul de paie, prin ferestrele cu ochi de burduf ori peliță, clipește sărăcia.

Românii țin minte. Jocurile li-e sunt grozav de obositoare și instrumentele de zis li-s fluierul și cimpoiul. Cântările naționale, doina, — deși nu știu tactul — în melodiile cele mai triste sunt destul de pătrunzătoare.

E trist de tot, să vezi tânguirile recruților, când sunt despoiați, pe vecie de libertatea lor și oarecum pe dreptul, căci nu are soarta mașteră, pentru Români, o ispită mai grea decât miliția.

Sărman popor precum a exclamat sărbătoritul dela Széphalom — e vremea să se în-senineze și ceriul norocului tău!

Va veni vremea — și de ar da Dumnezeu — când poporul acesta nu va fi vinovat să se timbreze — ca în trecut — cu semnul crimelor, cari turbură ordinea socială.. („Unirea“)

Spre orientarea publicului românesc. Primim dela d. Mihaiu Ardeleanu următorul avertisment la știrea tendențioasă apărută în ziarele ungurești și care noi am dat-o cu cuvenită rezervă.

Onoratei redacțiuni „Românul“ Arad.

Rog a publica următoarele rânduri: În foile ungurești din Arad, în timpul din urmă au apărut mai multe articole cu tendința de a mă în-zulta și calomnia, ca furnisor de cai al armatei române. Deși din acele articole iese la iveală, că sunt scrise tendențioase de oameni, cari și ei ar voi să furnizeze cai și pe aceasta cale ar voi să mă delătoreze, totuși spre orientarea publicului românesc țin a anunța, că am intentat proces de calumnie pentru minciunile grosolane puse în acele articole. Primiți vă rog espresiunea deosebitei considerațiuni ce vă păstrez. *Mihaiu Ardeleanu* furnisor de cai.

Din străinătate.

Telegramă de felicitare confiscată. Ne încercă un sentiment de indignare, când cetim în gazetele ungurești despre confiscarea telegramii de felicitare dela societatea națională-italiană din Pola cu prilejul jubileului unirei Italiei.

În telegramă ar fi amintit de Pola ca de „Filia di Roma“ (fiica Romei) ceea ce în ochii hiperzelozei autorități este crimă de agitație în contra statului. Telegrama s'a confiscat în Triest, iar împotriva „puțin inteligentului“ funcționar, care probabil nu observase agitație primejdioasă statului s'a pornit imediat o anchetă severă.

Un act revoltător de cea mai absurdă samavolnicie este aceasta procedură, intentată din pornirea nebună de a-și câștiga cutare funcționar merite patriotice, turburând în modul cel mai barbar momentele de sublimă armonie a celor ce sărbătoresc.

Boala ce pân'acum se părea a fi o particularitate a sufletului jidovesc altoit în cel maghiar, constatăm cu deosebit regret că a trecut marginile țării noastre fericite. Și vecinii se vede, s'au molipsit.

Neînțelegeri între Iaponia și China. Abia s'au așezat valurile agitației cauzate de izbucnirea unui conflict între China și Rusia, și iată avem să înregistrăm o nouă dușmănie între Iaponia și China.

Cauza neînțelegerii este omorârea unui supus japonez pe teritoriul Mandciuriei de către poliția chineză. Guvernul japonez a tras prin trimisul ei la răspundere China pentru acest omor. Răspunsul primit a fost atât de nemulțumitor pentru trimisul japonez, încât acesta l-a retrimis fără nici o observație. A urmat apoi o consfătuire între cei doi mandatari, cari după trei ore s'a sfârșit cu acel rezultat, că trimisul Iaponiei a declarat în mod oficios, că Japonia va fi silită să purceadă în mod independent în ce privește siguranța supușilor ei în acest ținut.

Japonezii privesc ținuta Chinei de o mare ofensă adusă prestigiului Japoniei, iar presa chineză acuză Japonia cu tendințe ascunse, căci prin provocarea mai recentă Japonia vrea să-și facă numai calea spre a săvârși odată mult plănuita ocupare a acestei provincii.

Răscoala din Albania. Intre insurgenți și trupele armatei s'a ajuns deja la mai multe ciocniri. Lupta cea mai înverșunată s'a dat în jurul orașului Tuzi, aproape de granița Muntenegrului. Aici au fost mai întăriți insurgenții și numai după o luptă sângeroasă le-a succes trupelor și voluntarilor să ia în stăpânire orașul. Au fost morți și răniți un număr destul de mare în ambele părți. Dintre insurgenți au căzut peste 200 inși.

Tot astfel se vestește, că s'au întâmplat ciocniri în alte părți, în toate locurile însă armata a rămas învingătoare.

Stările anarhice din Albania au fost aduse și înaintea parlamentului, unde deputații albanezi au cerut intervenirea, cu toată energia a guvernului, pentru asigurarea vieții și averii supușilor. Din parte oficioasă se dau raporturi tinișitoare, în cari se desmint știrile tendențioase răspândite în străinătate, că situația ar fi foarte primejdioasă.

Stările nu sunt de fel așa desperate, încât guvernul otoman să nu mai aibă nici o nădejde de a putea singur înăbuși răscoala.

Intre Turcia și Muntenegru se face trecerea și acum în deplină libertate, ceea ce îngreuiază mult acțiunea trupelor.

Diploma lui Wilhelm II. E îndeobște cunoscută promovarea la treapta de doctor de onoare Majestății sale împăratului Germaniei Wilhelm II. de către universitatea din Cluj. A mai rămas acum să i-se predice diploma, o operă de artă executată de profesorul dela școala industrială Teodor Förstner. Însă aici e greutatea, cine să fie cei aleși, cari să facă deputație, fără a jigni ambiția vreunui.

S'a decis, ca fiecare facultate să trimită trei delegați în frunte cu rectorul magnificus dr. Ludovic Szadécky.

Nevinovat. La 7 ani temniță grea a condamnat Curtea cu jurați din Cilli pe Ioan Buhosek, acuzat fiind cu asasinarea iubitei sale. Buhosek a cerut anularea sentinței și cercetare nouă cu lacrimi în ochi și susținând că este nevinovat.

Forul superior a și ordonat investigație nouă și de fapt s'a adevărit, că Buhosek n'are nici în clin nici în mână cu asasinarea fetei.

Iată deci un om, care a suferit în nevinovăția sa un an temniță.

Reducerea prerogativelor regelui Suediei. Un număr de deputați au depus o propunere de mo-

ICHIDARE!

ABIA CÂTEVA ZILE!

LICHIDARE

recvizite culinare și articlii de menaj,

mult sub prețurile din fabrică. — Izvor ocazional de târguit,

KOHN JÓZSEF

ARAD,
PALATUL-MINORITILOR.

—: Cumpărare ocazională din cauza dizolvării prăvăliei. —: Desvolt înainte atelierul și magazinul de dulapuri de ghiață. ARAD, strada Bathyányi Nr. 32. — — Telefon 333.

tinichigiu, constructor de apeduct și fabricant de dulapuri pentru ghiață.

dificare a constituției, în partea care definește prerogativele regale.

Se cere ca, fără prealabila învoire a parlamentului, suveranul să nu mai poată declara războiu ori încheia pace.

Propunerea, trimisă în studiul unei comisii speciale, a fost respinsă.

Zona primejdioasă a Europei. „The Danger Zone of Europa” e titlul cărții lui H. Charles Woods. Nu e lucrarea unui om, bun și ager observator, care o fi stat câteva luni în Turcia. E lucrarea unui om, care s'a adâncit în cercetări, care cunoaște deadreptul pe Albanezi și pe Armeni, naționalitățile din Macedonia și pe capii partidelor din Grecia, Bulgaria, Serbia și Turcia. A avut la îndemână documente de mână întâi și a fost în stare a pătrunde până în adâncul sufletului fruntașilor, cari intrupează cele mai telurite tendinți.

Woods arată din ce pricini au luat parte Albanezii la revoluție și cum se face, că Turcii tineri au avut delegați la sfatul național dela Ferisovici. Din datele lui psihologice se poate vedea ce rost are mișcarea de-acum în Albania.

Foarte interesantă este și istoria chestiei armenesti, pe care o urmărește dela începutul ei, pe vremea lui Abdul Hamid și pâna astăzi.

Tot astfel a făcut și cu Macedonia. Woods n'a venit cu păreri gata făcute din Anglia, ci a cercetat oamenii și lucrurile la fața locului cu toată nepărtenirea ce i-a fost cu putință.

Numai o greșală îi găsește „Pester Lloyd” că este încredințat că proclamarea neatârării Bulgariei s'a făcut cu învoirea Vienei. Redactorul lui „Pester Lloyd” arată că nu este adevărată știrea dată de ziare, că ambasadorul Austro-Ungariei, graful Khevenhüller-Metsch a povestit președintelui Fallières la 3 Octomvrie 1908, că Bulgaria se va declara neatârnată, adică tocmai în timpul când Aehrenthal asigură pe ambasadorul englez din Viena, că n'a avut nici o cunoștință de această hotărâre a prințului Ferdinand.

Aci are dreptate cei dela „Pester Lloyd”, căci Khevenhüller a desmintit prin ziare această informație.

Biue înțeles de aci nu urmează că zilele din urmă nu spuneau adevărul ziarele austriace („N. Fr. Pr.”), când cu vizita regelui Ferdinand la împăratul Franz Iosef, cât și nu tocmai de mult, când cu vizita regelui Ferdinand în Montenegro și la Serajevo („N. Fr. Pr.”) că aminteau de proclamarea neatârării ca făcută cu învoirea Austro-Ungariei și ca o compensare pentru anexarea Bosniei și Herțegovinei.

Alt punct asupra căruia găsește învechită părerea lui Woods, e că atribue Austro-Ungaria propagandă catolică în Albania. Zice, că asta o

fi istorie veche. De când cu regimul Turcilor tineri s'au schimbat lucrurile!

Woods nu e de părerea celor cari socot, că înrăurirea armatei împiedecă întărirea împărăției otomane. Di'mpotrivă, analizează armata, arată cât de puternică și de bine organizată e, alcătuind singura funcțiune socială cu desăvârșire la înălțimea europeană. Deci socoate lucru firesc ca ca europianizarea Turciei să plece de la armată și să-și gasească în ea sprijinul ei cel mai puternic.

Inchee, că de la cartea lui Charles Eliof „Turkey in Europa” nu s'a scris lucrare mai solidă și mai documentată de cât a lui Charles Woods.

China somează Rusia să-și retragă trupele. Un consiliu de coroană, ținut sub prezidenția prințului-regent Cing, a hotărât să adreseze Rusiei o notă, prin care s'o someze ca, fără întârziere, să-și retragă trupele din Ily.

Pentru orice eventualitate, se află concentrați, în apropiere de această localitate, 40.000 Chinezii pe picior de războiu.

Toți ofițerii chinezi cari își fac stagiul în armata japoneză au fost chemați de urgență.

Impușcarea asasinului colonelului Schlichting. Telegramă din Constantinopol: Din sorginte turcească se declară că sultanul n'a putut să încuviințeze cererea de grație a văduvei colonelului Schlichting pentru soldatul albanez Resul, deoarece asasinarea lui Schlichting însemnează o insultă la adresa armatei și națiunii germane.

Soldatul Resul a fost împușcat în dimineață la orele 7, în prezența tuturor atașajilor militari străini.

Telegramă din Constantinopol: Impușcarea soldatului Resul s'a săvârșit înaintea întregului regiment al cărui comandant fusese Schlichting, de către un detașament de 12 soldați albanezi, compatrioți ai asasinului, 5 gloanțe au pătruns în inima. La întrebarea dacă se căește de asasinarea șefului său, ucigașul a răspuns liniștit: Nul!

— Maiorului Schlichting i-s'a făcut o înmormântare impunătoare.

Carul funebru a fost urmat de toți ofițerii garnizoanei, în cap cu ministrul de războiu. Sultantul a fost reprezentat de un nepot al său.

Pe tot drumul până la cimitir erau înșirate trupe, de ambele laturi ale stradelor.

La cimitir nu s'a ținut nici un discurs.

Fortăreață năruită. Din Antwerpen se anunță, că fortăreața ce acum se zidește la Valafi s'a năruit. Fundamentul n'a putut suporta greutatea turnului panșerat, din care cauză s'a așezat. Muncitorii au putut scăpa teferi. Paguba se urcă la două milioane coroane.

ULTIME ȘTIRI

Un proces monstru. Din Bichișciaba se anunță, că 250 de țărani au înaintat recurs la vicecomite în contra executorului comunal Ștefan Fekete, acuzându-l de incorectitudine. Fekete a pornit în contra acestora proces de calomnie la judecătoria de ocol din Giula. Pertractarea la care vor lua parte 250 de acuzați va avea loc în săptămâna viitoare.

Mila Ungurilor. Cine nu-și reamintește încă aceea noapte plină de groază din 12 Iunie 1910, când mânia lui Dumnezeu s'a deslănțuit cu putere elementară asupra Bănatului falnic, potopind averile grănicerilor din cot. Carășeverin? În urma aceluia dezastru fioros, care l-a încercat cea mai frumoasă parte a Ungariei, după un an de zile, în sfârșit, și statul își face datoria față de greu încercații grăniceri și împarte între cei păgubiți cele 715,272 coroane, colectate din îndurarea oamenilor de bine. Aceasta e datoria statului față de cetățenii săi desmoșteniți. N'avem deci nici un cuvânt în afacerea aceasta.

Suntem însă adânc mahniiți de atitudinea perfidă a ziarului „Az Est”, când folosindu-se de prilejul binevenit batjocorește pe cei nefericiți ca să scoată la iveală superioritatea de rassă și cultură a Maghiarilor față de bietul popor român lipsit de orice cultură și lipit pământului.

Iată mila străinului.

Dreptul electoral pentru femei. Legislatura statului din Minzesota a discutat o propunere pentru introducerea dreptului electoral pentru femei.

Sufragetele sperau că propunerea va fi acceptată.

În momentul când senatorul Duer vorbea contra propunerii, o sufragetă din galerie a strigat:

— „Dacă aș fi jos v'ași trage de nas!”.

Oratorul se adresă apoi colegilor săi cu aceste cuvinte: „Putem oare acorda dreptul de vot unor asemenea persoane?”.

În urma acestui incident propunerea a fost respinsă cu o mică majoritate.

Acțiunea creditorilor contra lui D'annunzio. Creditorii scriitorului d'Annunzio au deschis acțiune comună pentru scoaterea n' vânzare a tuturor mobilelor și imobilelor debitorului lor. Printre acesta fusese trecută și vila dela Florența, în care locuște d'Annunzio. S'a constatat însă ulterior, că vila e proprietatea unei prietene a scriitorului.

Datoriile lui d'Annunzio se ridică la o jumătate milion.

FOIȚA ZIARULUI „ROMÂNUL”.

MARY.

— Roman de Björnstjerne Björnson —

Traducere liberă de dr. Horia Petra-Petrescu

(14) — Urmare —

— „A, nu-ți ajută nimic, dta îți strici mereu”.

— „De aici înainte am să fac tot ce dorrești dta, până în amănuntele cele mai mici”.

— „Am plătit bani de ucenicie. Acum mă țin de cuvânt. Pe cuvântul meu”.

— „A, pe ceace promiți dta nu te poți răzima. Dta nu înțelegi așa ceva”.

— „N'am pricepere?”

— „Nu. Dta nici nu-ți poți închipui, ce om ești.”

— „Recunosc că trebuie să mă fi înșelat; nici chiar acum nu-mi pot închipui ce m'a adus atunci în furia aceea nebună”.

— „Așa îmi închipuiesc și eu”.

— „Da. Când și-a aruncat Mary lucrurile la pământ și când a început să fugă, am crezut într'adevăr, că vrea să mă ademenească”.

— „N'ai auzit că și-am strigat de două ori: Nu fugi?!?”

— „Ba da, dar nici strigatul acesta nu l'am priceput”.

Alice avea fața resignată. Nu mai zise nimic, căci și așa nu-i folosia la nimica. El se așeză față în față cu ea.

— „Esplică-mi, Alice. N'ai văzut, cum râdeam, când am dansat cu Dta?”

— „N'ai băgat încă de seamă ce mare distanță există între Mary și noi, ceialalți oameni?”

— „Mary Krog nu este pretensivă, nici fudulă”.

— „Nu, de sigur nu. Iarși mă înțelegi greșit. Până când noi suntem ființe de toate zilele, pe cari oamenii buni de inimă își mai permit câteodată să le cuprindă pușintel mai brutal în brațe, până atunci Mary trăiește în depărtări mari, cari n'a îndrăznit până acum nimeni să le scurteze, nici chiar cu o palmă de loc. Asta nu-i mândrie și nici nu e închipuită Mary”.

— „Nu, nu, Doamne ferește”.

— „Așa e ea. De n'ar fi ea așa, de mult ar fi prins-o cineva și ar fi măritată. Crezi dta, că i-au lipsit pețitorii?”

— „Nici vorbă. Știu și eu. Mi-o pot închipui”.

— „Întrebă numai pe d-na Dawes. Ea poartă un jurnal conștientios despre aceasta, în miile ei de scrisori. Nici nu mai scrie despre altceva”.

— „Dar dragă Alice, cum să interpretez faptul acesta?”

— „Foarte ușor. E drăguță, sociabilă, prietinoasă, tot ce vrei, dar trăiește într'o țară a

zânelor, țărâmul căreia n'are nimeni voie să-l calce. Se îngrijește ea de asta, cu cea mai mare conștientiozitate”.

— „Va-să-zice *nolli me tangere?*”

— „Evident, de sigur! Că n'ai băgat d-ta de samă încă lucrul acesta!”

— „Totuși, l'am băgat de samă, dar l'am uitat”.

Francisc Roey stete locului, ca și când ar asculta atent ceva din depărtare. Auzea din nou țipetele de spaimă, curate, cari tremurau prin aer, când a fost gata să o atingă; vedea gesturile ei de animal fugărit, spăimântat, când a chemat să se apropie trăsura, simțea trupul ei, care se cutremura, auzea torentul ei de mânie, care isbucnise cu toată țâria, peste care mai era stăpână, o vedea cum pleacă plângând de lângă dânsul. Dintr'o dată pricepu totul. Ce criminal, prost și brutal a mai fost!

Stete locului, fără să rostească o vorbă, nenorocit ca un osândit la moarte. Dar nu era natura lui făcută să capituleze. În curând fu cuprinsă fața lui, din nou, de raze luminoase.

— „Ei, la urma-urmelor n'a fost întreagă povestea asta, dragă Alice, decât un joc”.

— „Pentru ea a însemnat *mai mult*. Te mai îndoiești de asta?”

— „Vrei, să zici, că i-au umblat și alții des în calcâie?”

— „În toate formele posibil”.

— „Și de aceea a fost cuprinsă de fantazie?”

— „Firește, ai văzut-o doar!”

Nemulțumirile ofițerilor spanioli. Știrile despre nemulțumirea ce domnește printre ofițerii armatei spaniole, în special între ofițerii din Madrid și Barcelona se confirmă.

Pentru prima oară se manifestă o încordare a raporturilor între rege și primul-ministru Canalejas. Este un lucru știut, că până acum regele Alfonso a luat apărarea primului ministru față de atacurile la care era expus din partea reginei mame și curții regale pentru politica sa anticlericală. Cu ocaziunea discuției afacerii Ferrer însă regele a fost foarte nemulțumit, din cauză, că primul ministru n'a luat apărarea armatei.

Partizanii Vaticanului speră, că lucrurile vor lua o întorsătură favorabilă pentru clericali.

Din senatul francez. Senatul ia în discuție urgentă proiectul care autoriză a se pune pe șantier două cuirasate în 1911. D. Flasières protestează în contra armărilor nelimitate, și zice, că ar fi timpul de a se pune o oarecare potolire în raporturile internaționale.

D. Delcassé, zice: „În așteptare de a vedea apărând aurora desarmării generale, pe care discursul cancelarului imperiului german nu ne permite să o așteptăm pentru ziua de mâine, e de datoria noastră de a ne gândi la trebuințele grabnice ale apărării noastre naționale” (aprobări). Cere aprobarea proiectului; cele două cuirasate vor fi construite în trei ani.

D. Delcassé vorbind despre armamentul cuirasatelor, nu neagă avantajul tunului de 340, dar superioritatea sa nu va avea prea des ocaziunea de a se arăta.

Tragerile din urmă au arătat efectele excelente ale tunului 305.

Studierea acestei chestii se va relua la discuțiunea programului naval. Vom evita de a ne lăsa în urma altor națiuni, care își urmează construcțiunile lor navale, cu o tenacitate și o energie demnă de admirat. D. Delcassé va face întrebuintă cea mai folositoare de sumele acordate, și speră, că va ajunge astfel la o flotă din ce în ce mai solidă, bine exercitată, capabilă de merge să se arate cu cinste peste tot locul unde o vor chema onoarea și interesele Franței.

BIBLIOGRAFII.

—x—

„*Păstorul safletesc*”, ce apare în al VI-ia an la Șimleu (Szilágy-Somló), e singura revistă românească de predici — atât în monarhie cât și în regatul liber, România, — deci n'ar fi iertat să lipsească din biblioteca nici unui preot român. În ea se găsesc predici pentru toate Duminicile și sărbătorile precum și pentru toate ocaziunile.

Roey tăcea.

— „Ascultă-mă, dragă Francisc. N'a fost nici pentru d-ta altceva, decât un simplu joc? N'a fost pasul hotărâtor?”

El își plecă capul rușinat. Se plimbă de câteva ori în sus și în jos, apoi se întoarce. „Ea e *suverană*, ea nu vrea să fie luată. Ar fi trebuit să stau pe loc”.

— „N'ar fi trebuit să alerg după ea. Ar fi acum a dtale.”

Roey se așază pe scaun, ca și când ar zace o greutate mare pe umerii săi.

— „Ți-a zis ceva?” îl întreabă Alice, cu o privire scrutătoare.

Mai bucuros ar fi tăcut Roey, dar Alice și-a repetat întrebarea.

— „Mi-a zis, că nu sunt cavalier”.

Alice era de părere, că cuvintele astea conțin ceva grav. Apoi întreabă Roey pe Alice, dacă i-a spus Mary ceva.

— „În trăsură? N'a rostit nici un cuvântel. Dar am vorbit eu. Te-am spălat cu ouă și cu oțet, cum mi-a venit mai bine la gură.”

— „Dar mai târziu? N'a vorbit nici mai târziu de mine?”

Alice clătină din cap.

— „Numele d-sale este șters din dicționarul ei, dragă prietino.”

*

La câteva zile după convorbirea aceasta primi Francisc Roey o pneumatică, care-i comunica în grabă, că vor fi amândouă, astăzi înainte,

N-rul 4 — pe Aprilie, care deja s'a trimis abonaților, are următorul sumar; Duminica a IV-a în Post, — Bunavestire. — Duminica a V-a în Post, — Duminica Floriilor. — Vinerea mare. — Ziua învierii. — Sărbătorirea învierii domnului nostru Isus Christos (a doua zi), — Duminica Tomei, — Cronică, Bibliografie, Poșta redacției.

O recomandăm cu căldură clerului românesc. Abonamentul 10 cor. pentru monarhie. În străinătate 10 cor.

A apărut revista literară și artistică „*Lucașfarul*” Nr. 7, 1911 cu următorul sumar bogat și variat:

Cincinat Pavelescu, Trecătorului, Reîntoarcerea, La curtea cu juri, serenadă, Cântecul Malenei (poezii). Victor Stanciu, Vieța în natură. D. Nanu, Altruism (pozie). C. Sandu-Aldea Un duel. Livia Livianu, Cântec (poezie). Maria Cunțan, Povestea Cântecului (poezie). Dări de seamă: I. Chendi, Versuri, Proză, Scrisori, de Ioan Păun-Pincio.

Cronică: Serbările culturale din Sibiu. Corespondența scriitorilor. Știri din Bucovina. † Antonio Fogazzaro. Ș. Dr. Petru Șpan. Notițe. Bibliografie.

Ilustrațiuni: Em. Gârleanu, A Herz (Dinu Ramură), Octavian Goga, Victor Eftimiu, Corneliu Moldovan, Cincinat Pavelescu, Maria Cunțan, Caton Theodorian. Cav de studiu (D. Nanu) de D. Mățăcanu. Ion Agărbiceanu. Un grup de scriitori, eșind din biseica catedrală.

Noui compoziții românești. Vestim cu plăcere on. noștri cetitori iubitori de muzică adevărată românească, că la *Librăria diecezană în Arad, str. Deák Ferencz Nr. 33* se mai găsesc de vânzare încă câteva exemplare din frumoasele compoziții pentru cor „Dor și iubire” a d-lui *Constantin Savu*. Caetul I. conține: *Motto* (cor mixt), *Frunză verde nimifar* (doină, în grai basarabean, cor bărb. cu solo de tenor), *Hora dela Drăgășani* (cor mixt), *Dragostea dintâiu* (doină, cor mixt în 5 voci cu solo de sopran), *Varia* (cor mixt, 5 voci), *Fa, Marișo!* (cânt. pop., cor mixt, cu solo de bas I. și sopran), *Frunzuliță mușetel* (cânt. pop., cor mixt). Pretul 2 cor. 50 fil.+10 fil. porto postal, iar pentru România 2 lei 80 bani +porto postal.

POȘTA REDACȚIEI

E. A. Ch. Bistrița. Vom alege ce vom crede. În ce privește pe viitor sunteți binevenit — dar vre-o „remunerație” nu; pentru un motiv binecuvântat.

Redactor responsabil: **Atanasie Hălmăgian.**

de prânz, la orele 11, din nou la expoziția din Câmpiile Elisee. Când a primit vestea, erau unsprezece ore.

Mary venise la Alice și o rugă să meargă cu ea, să-și dea și ea părerea asupra unui peisagiu olandez — un farm de mare — pe care l-ar cumpăra tatăl ei bucuros. Prețul peisagiului i-se părea ei prea mare; poate va fi în stare Alice să stabilească condiții mai acceptabile. Trăsura Mary-ci aștepta afară. Alice ieși din odaie, scrise în grabă lui Francisc Roey și merse apoi să se gătească, ceea ce făcu astăzi, împotriva obiceiului ei, foarte mult. Ajunseră la expoziție, găsiră peisagiul, merșeră în birou, unde au trebuit să aștepte, își făcură ofertul, își dădură adresa și ajunseră din nou în parter, căci căutau statuia atletului. Acum se afla atletul pe postament, în întreaga sa vigoare virilă.

Alice se apropie cea dintâiu și strigă fără să vrea: „Doamne asta-i — —”. Stete pe loc cu vorba și-și întoarce fața dcla Mary. Se uită din nou la statuie, mereu, din toate părțile, fără să zică o vorbă. Tocmai prin ceea ce se distingea Francisc Roey, tocmai faptul, că puterea lui nu zăcea în forma externă a mușchilor ca nește perinițe, ci intern, în elasticitatea unui trup foarte bine modelat și plin de mlădioșie, tocmaitributele acestea le găsea și la statuia atletului.

Era ținuta lui Francisc Roey, felul cum își arunca el capul înapoi, fruntea lui lată puțin prețipise, mâna lui, piciorul lui scurt și puternic, toate leite Francisc Roey. Statuia avu efectul unui cântec de luptă. Pentru prima oară găsi

Frații Fischer

fabricanți de pânză de sârmă, de împletitură pentru gard, de site
și de saltele de sârmă

Arad, str. József főherceg nr. 8.
Fabrica: str. Kossuth nr. 45. Telefon 557.

Recomandă în atențiunea binevoitoare Onor. public magazinul său bine asortat cu tot felul de obiecte de specialitate cu prețuri afară de orice concurență.

Preț-curent la dorință să trimită gratuit.

Cumpăr

sau dau în schimb pentru alte obiecte:

Recipise de amanet,
aur, argint sdrobot și bijuterii.

Deutsch Izidor,
orologior și bijutier.
Arad, str. Weitzer János.
(Palatul Minorităților).

Magazinul de oroloage și bijuterii cel mai mare din Arad. Cea mai ieftină sursă de cumpărat. Telefon 438.

Cele mai noi susceperi de

plăci pentru ●
● **gramofon:**

Hulló falevél

din „Czigányszerem” și din
□□ „Balkáni hercegnő” □□

se capătă la

Koch Dániel
Arad, str. Deák-Ferencz.
Vis-à-vis de hotelul „Crucea albă”.

Alice cuvântul potrivit cu efectul, care-l exercia Francisc Roey asupra ei. Toate astea aveau ceva ce te smulge cu sine, te îmbată, ca ritmurile unui maș. În tocmai simțemintele avute atât de des, când l-a văzut pe Francisc Roey umblând. Era asemănarea asta o întâmplare sau a stat Francisc Roey, de fapt, ca model...? S'a înfierbântat prea tare Alice, s'a îndepărtat repede de statuie și s'a apropiat de altă operă de artă.

Mary petrecuse întreg timpul la spatele Alicei, care-și uitase cu totul de prietina ei. Acum, când se afla Alice singură, își puse fără să vrea întrebarea de a simțit și Mary același lucru în fața atletului.

Alice așteptă puțin, apoi începu să o observe. Mary stetea în fața statuii și întorcea spatele Alicei, fără să miște. Alice fu cuprinsă de curiozitate. Făcu un înconjur printre alte sculpturi, își puse ochelarii pe nas și privi la ea. Ochii prietinei erau pe jumătate închiși, pieptul ei fremăta, se plimbă încet de jur împrejurul statuii, pași puțin mai în fund, se apropie din nou și stete pe loc din nou, pe jumătate întoarsă într-o parte.

(Va urma)

Librăria diecezană

Arad, Strada Deák-Ferencz Nr. 33—34.

Are în depozit următoarele cărți și recvizite bisericești:

Aghiazmatar legat	8.—
Acaftistul sf. născătoare de D-zeu și alte rugăciuni leg. simplu	1.70
Acaftistul născ. de D-zeu cu litere cirile simplu leg. 3.—, în pele leg.	4.—
Apostolul cu litere latine leg. simplu în pânză și pele neagră 9.50, în pele roșie	11.50
Biblia ilustrată cu litere cirile, testamentul vechi și nou broșat	10.—
Ceaslov mic cu litere latine leg. simplu 2.40, leg. în pele	4.—
Ceaslov (Orologiul cel mare) leg.	30.—
Evanghelie cu litere latine leg. 25.—, legătură în pele și aurită 35.—, în catifea, aurită și cu cei 4 evangheliști în colțuri	125.—
Evhologiu (Molitvelnic) cu litere cirile leg. (cu litere latine sub tipar)	5.—
Liturgiile sf. păr. Ioan Chrisostom, Vasile Cel Mare și Grig. teologul leg. în pânză și pele neagră Cor. 8.—, în pele roșie	10.—
Mineite pe 12 luni în 12 vol. leg.	172.—
Octoich mare cu litere latine leg. în pele	27.—
Penticostar ciril leg.	16.—
» latin »	12.—
Psaltirea împăratului și prorocului David cu litere latine, format mare, legată à 7 și 9.—	
Psaltirea mică legată	2.40
Tâlcul evangheliilor ciril, broș.	2.—
Triodul, cu litere latine, leg.	27.—
Noul testament. broș.	4.—
Tipicul chemării duhului sfânt	—30
Carte de rugăciuni de calistrat Coca, format mic (portativ), leg. simplu	1.60
legată în plus à 3, 5 și 6.—	
legată în celuloid 3.20 și 6, în pele fină 7.50	

Predicii.

Scriban I. 50 Predici populare	2.—
Econ. Stavrofor V. Predeanu Predici Exegetico morale, un vol. mare	9.—
Boiu Seminte din agrul lui Christos. Cuvântări bisericești pe toate duminicile, praznicele și sărbătorile de peste an, 3 vol.	9.—
Popșiu I. Predici pentru Dumineci	4.40
Papiu I. Cuvântări bisericești pentru sărbătorile de peste an	3.—
— Cuvântări funebreale și iertăciuni pentru diferite cazuri de moarte	3.—
Criste V. Predici pentru Duminicile de peste an	1.60
Iorga N. Cuvântări la înmormântare și pomenire	—80
Inocențiu arhiepiscopul Odesei. 51 Cuvântări la postul mare, trad. de arh. Nic. Bacsoanu	3.—

Dr. T. Tarnasvschi și Dr. Voiuschi, Predici pentru toate Duminicile anului bisericesc, ediția a II-a îngrijită de Dr. D. Cioloca, vol. I. și II. à 7.50
Nicorescu I., Predici pentru Dumineci 3.—

Potire din bronz aurit 23¹/₂ cm, înalt
 cu disc 36.—
 » » argint de alpaca cu disc aurit 60.—
 » » bronz, paharul și discul din argint curat și aurit 1.20—1.50

Cutie pentru mir la sfântul botez din argint de china 26.—
 » pt. sfânta cuminecătură la morboși din argint china 30.—

Linguriță pentru sfânta cuminecătură din argint aurit 9.—

Copie de bronz aurit cu ascuțit de oțel argint aurit 9.—

Candele din metal alb à 6, 8, 10, 20, 30 cor. bucata, argint china à 30, 40, 70 100 cor. bucata.

Cadelnițe după ritul ortodox din argint de China sau Alpaca à 20, 24, 30, 40 și 50.—

Cruci pe altar sau portativ din lemn frumos lucrate 4.—
 din argint de china cu Domnul Christos gravat în cruce și cu decoruri aurite à 15, 20, 30, 40 cor. bucata.

Din argint China cu Domnul Hristos în Email și cu decoruri aurite à 20 32 40, 60, cor. bucata.

Steluță de bronz aurit 9.—
 din argint curat 15.—

Ripide din lemn frumos lucrate și aurite à 20, 24, 30 cor. bucata.

Vase pentru apă și vin cu tavă din alpaca 24.—
Litier din argint China 85.—
Chivot » » » 110.—
Clopoțel pentru altar 10.—
 cu 4 sonerii 30.—

Ornate (odajdii) bisericești în toate execuțiunile dela 140—1000 Cor.
Ornate negre dela 50—150 Cor.

Prapori în toate mărimile și de orice culoare dela 60—300 Cor.

Brâne preotești metrul 9.—
Pălării preotești fine 10.—

Prăznicare execuție foarte frumoasă, lucrate pe lemn de tei conform prescrierii bisericeii noastre 9 cor. bucata.

Mormântul Domnului dela 100—300 Cor.

Icoane sfinte pictate în olei pe pânză orice mărime dela 10, 20, 40 până la 100 cor. bucata.

Stihare pentru copii à 10 cor. bacata.

Coroane la cununie din spic frumos lucrate à 20 cor. părechea.

Cataloage se trimit la cerere gratis și franco.

**Institut nou de văpsit, curățire chimică
și spălat cu aburi a albiturilor în Arad.**

Inștiințare. Am onoare a aduce la cunoștința on. public din Arad, că am înființat în **Arad, strada arhiducelui Iosif nr. 9,** un nou

**institut de văpsit, curățire chimică
și spălarea albiturilor cu aburi.**

aranjat după cele mai moderne cerințe. Praxa câștigată pe acest teren în Capitală și alte orașe mari ale țării, sunt în stare să împlinesc toate condițiile celor mai gingașe pretenziuni. Asigur pe sprijinitori pe lângă serviciul prompt și și de prețurile cele mai ieftine. — Rog splijinul on. Public.

Cu stimă: **ZSUNKÁN JENŐ.**

Comande din provincie se execută prompt și conștientios.

**Mare asortiment
de
ghete de bal**
în culoarea aurului, din atlas
albastru și trandafriu, din
piele de lack și chevreaux

la
Weinberger János

cel mai distins magazin de ghete.

ARAD, Andrassy-tér nr. 20.

25 (11)

Kneffel Károly és Fia

mare magazin de cărbuni de lemn, de piatră, cocs, cărbuni pentru fauri, cărbuni pentru împlătit, lemne de foc.

Depozit și reprezentant de ciment Portland dela Gurahonț.

Atențiune!

Avem onoare a Vă aduce la cunoștință, că am primit **depozitul și agentura**

fabricii de ciment dela Gurahonț.

Santem în plăcuta poziție de a vinde excelentul **ciment de Gurahonț** atât în magazinul nostru din Arad **Boros-Béni-tér Nr. 2** (casa proprie), cât și nemijlocit în vagoane din fabrică pe lângă prețurile cele mai moderate și Vă rugăm, că deja acum să ne onorați cu binevoitoarea D-tre **comandă**

chiar și pentru mai târziu,

ca să Vă putem socoti **prețurile foarte moderate** actuale.

**Garantăm pentru calitatea excelentă
a cimentului de Gurahonț.**

Expedarea din fabrica dela Gurahonț și în lipsă de vagoane se face neîmpedecată.

Servim cu prospecte și semnăm, rugând cât mai curândă D-tre comandă,

cu deosebită stimă

Kneffel Károly és fia

mare magazin de cărbuni și cocs în Arad.
Telefon pe oraș și comitat Nr. 139.

Frumseță și sănătate! La Cornel Demeter,

farmacist în Orăștie (Szászváros), găsiți următoarele **preparate cosmetice** de bun renume:

■ **Cream de benzoe mygdale.** Creamul de benzoe servește pentru conservarea, înfrumusețarea și albirea mânilor și feței, dând totodată și o fineță deosebită. Delăturează tot felul de necurătenii de pe mână și față, — precum: pete, bubițe, zgrăbunțe, pisteni (mitesser), precum netezește și zbărciturile. Conținutul creamului acestuia e nestricțios pentru față și mâni. Prețul 60 fl.

■ **Săpunul de benzoe mygdale.** Săpun excelent pentru toalette. E preparat din ingrediente foarte fine și din mirosuri plăcute de flori. Albește și netezește pielea. Prețul 10 fl.

■ **Poudre-Veturien.** Acopere foarte bine, încât nici nu se observă că fața este pudrată. Intrebuințată pudra cu creamul de benzoe mygdale, scutește de urmările neplăcute, ce altcum ar cauza vântul și razele soarelui. Este în culoare albă, roză și galbînă. Prețul 1 cor.

■ **Veturien-Parfeum.** Veravioleța, cel mai fin parfum de violele, lăcrămioare și scumpie (iorgovan). Prețul 1.60 fl.

■ „Ideal“, cel mai nou parfum. Prețul 2 cor.

■ **Apa de gură „Cremier“** (albă sau roșie). Prin întrebuințarea apei acesteia, nu devin dinții găunoși, — și delăturează durerea dinților, precum să și întăresc dinții și gingiile. Prin întrebuințarea apei acesteia, să delăturează mirosul neplăcut și greu din gură. Prin întrebuințarea apei acesteia cu pravul de dinți „Cremier“, devin dinții foarte frumoși, albi. Prețul 80 fl.

■ **Pravul de dinți „Cremier“.** Prin întrebuințarea pravului acestuia devin dinții frumoși și albi. Prețul 70 fl.

■ **Peril de dinți, fine.** Alegere mare, în diferite prețuri.

■ **Esență de China.** Contra căderii părului, cu rezultat foarte bun. Prețul 1.40 fl.

■ **China tannopomada.** Pentru creșterea părului. Prețul 70 fl.

■ **Oleu de nucă.** Extract de nucă oleica, pentru conservarea părului. 1 sticlă 80 fl.

Toate acestea să pot primi la

farmacistul **M. Cornel Demeter, Orăștie—Szászváros.**

La administrația ziarului

„Românul“

se primesc anunțuri cu prețurile

cele mai moderate.